ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى

工人时报

● ش ئۇ ئا ر باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى تەرىپىدىن چىقىرىلىدى ● «ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى» ئىدارىسى نەشر قىلىدى

● مەملىكەت ئىچىدىكى بىر تۇتاش نومۇرى CN65—0015/Z ● ۋەكالەت نومۇرى 20 - 57

1995 - يىل 4 - ئاينىڭ 1 - كۈنى (شەنبە) (1006 - سان)

مۇھىم خەۋەرلەر

● لى پېڭ ئەنگلىيىنىڭ سابىق باش ۋەزىرى ساچېر خانىم بىلەن كۆرۈشتى.

● ئىراق ئۆزىنىڭ توڭلىتىپ قويۇلغان مال - مۈلۈكلىرىنى ئىشلىتىشنى تەلەپ قىلدى.

● ياپونىيە باش ۋەزىرى سونشەن فۇشى ياپونىيىنىڭ ئاسىياغا تاجاۋۇز قىلغانلىقىنى يەنە بىر قېتىم ئېتىراپ قىلدى.

● غالى سابىق يۇگوسلاۋىيىدە تۇرۇشلۇق تىنچلىق ساقلاش قىسىملىرىنى ئۈچكە بۆلۈش توغرىسىدا تەكلىپ بەردى.

ئاپتونوم رايونىمىزدىكى چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتى دەسلەپكى ئۈنۈمگە ئېرىشتى

ئۆز مۇخبىرىمىز تەلئەت ئەخەت خەۋەر قىلىدۇ: ئۆتكەن يىل 8 - ئايدا ئېچىلغان ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ ئالتاي يىغىنىدىن كېيىن، ئاپتونوم رايونىمىزدا چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتى ھەر دەرىجىلىك ئىشچىلار ئۇيۇشمىلىرىنىڭ ئورتاق تىرىشچانلىق كۆرسىتىشى ئارقىلىق دەسلەپكى ئۈنۈمگە ئېرىشتى. ھازىرغا قەدەر، چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش نىسبىتى 63.3 پىرسەنتكە، بەزى جايلاردا 100 پىرسەنتكە يەتتى.

1994 - يىلدىن بۇيان، ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش ئۈچۈن، مەخسۇس خىزمەت گۇرۇپپىسى قۇرۇپ، كارخانا سانى ۋە كەسىپ دائىرىسى جەھەتتىن ئەھۋال ئىگىلەپ، بۇ خىزمەتنى قەدەممۇ قەدەم چوڭقۇرلاشتۇردى. شىنجاڭ ئىستىراھەت مېيخانىسى، شىنجاڭ يەر شارى مېيخانىسى، شىنجاڭ بىرلىككە كەلگەن كارخانا يېمەكلىكلەر ھەسسىدارلىق شىركىتى، شىنجاڭ گۇاڭخۇي كارخانا گۇرۇھى شىركىتى قاتارلىق ئاپتونوم رايونىمىزدا تەسىرى چوڭ، چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلار، خۇسۇسىي كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتىنى نۇقتىلىق تۇتتى، نۇقتىنى

ئۇيۇشمىسى ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويۇش چارىسىنى قوللىنىپ، شەھەر تەۋەسىدىكى رايون، ناھىيىنى ھەر قايسى بۆلۈملەرگە ھۆددىگە بەردى، ھەر قايسى بۆلۈم، ئىشخانىلار تەڭ ھەرىكەتكە كېلىپ، شەھەر تەۋەسىدە چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلارنىڭ ئەھۋالىنى تولۇق ئىگىلىدى. سانجى ئوبلاستلىق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىدىكى خادىملار مۇئاۋىن رەئىسىنىڭ باشلامچىلىقىدا، ناھىيىلەرنى بىر - بىرلەپ تەكشۈرۈپ ئەھۋال ئىگىلەپ، ھەر بىر كارخانىدا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتىنى ئىشلىدى. سانجى ئوبلاستلىق ۋە ئۈرۈمچى شەھەرلىك باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلارنىڭ ئەھۋالىنى ئىگىلەش بىلەن چەكلىنىپ قالماي، خۇسۇسىي كارخانىلارنىڭ ئەھۋالىنىمۇ ئىگىلىدى ھەمدە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى خۇسۇسىي كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتىدە باشلامچى بولدى. جايلاردىكى ئىشچىلار ئۇيۇشمىلىرى چەت ئەل سودىگەرلىرى بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزگەن چاغدا، چەت ئەل تەرەپ ئوتتۇرىغا قويغان مەسىلىلەر ئىنتايىن قاتمال بولسىمۇ،

ئىشتىن بوشىتىلغانلىقىدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، بۇ ئەھۋالنى ئەمگەك تارماقلىرىغا تەشەببۇسكارلىق بىلەن مەلۇم قىلىپ، ئىككى تەرەپ ماسلىشىپ ئاشۇ كارخانىغا بېرىپ، مەبلەغ سالغۇچى تەرەپ ۋەكىلىگە ئۇنداق قىلىشنىڭ خاتالىقىنى كەسكىن كۆرسىتىپ بەرگەن ھەمدە دەرھال تۈزىتىشنى بۇيرۇغان. شەھەرلىك باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىمۇ بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىش ئۈچۈن كارخانىغا ئادەم ئەۋەتىپ، مەسىلە ھەل بولغانغا قەدەر سۆزلەشكەن. سانجى شەھىرىدىكى مەلۇم بىر خۇسۇسىي كارخانا ئىشچىلارنى خورلىغان، خىزمەت ۋاقتىنى ئۇزارتقان، خىزمەت ۋاقتىدا ئىشچىلارنىڭ ھاجەتخانىغا بېرىشىغىمۇ رۇخسەت قىلمىغان ھەمدە ئىش ھەققىنى تۇتۇپ قېلىش، ئىشتىن چېكىندۈرۈش ئۇسۇللىرى ئارقىلىق ئىشچىلارنى قورقۇتقان. ئوبلاستلىق ئەمگەك ئىدارىسى بۇ ئەھۋالدىن خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، ئوبلاستلىق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى بىلەن بىللە بۇ كارخانىدىكى مەسىلىنى ھەل قىلغان ھەمدە كارخانىدا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى تەشكىللەش قۇرۇشقا ياردەم بەرگەن.

ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى يەنە، ئاساسىي قاتلام ئۈچۈن خىزمەت قىلىشنى كۈچەيتىپ، يېڭىدىن قۇرۇلغان ئىشچىلار ئۇيۇشمىلىرى خىزمەتتە دۇچ كەلگەن مەسىلىلەرنى بىرلىكتە مۇزاكىرە قىلىپ ھەل قىلىپ بەردى ھەمدە ھەر قايسى ۋىلايەتلىك، ئوبلاستلىق، شەھەرلىك ئىشچىلار ئۇيۇشمىلىرىنىڭ چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتى بويىچە نىشانلىق باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتىدە مۇسابىقىلىشىش، باھالاپ سېلىشتۇرۇشنى قانات يايدۇرۇپ، چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتىنى توغرا ئىزغا سالدى.

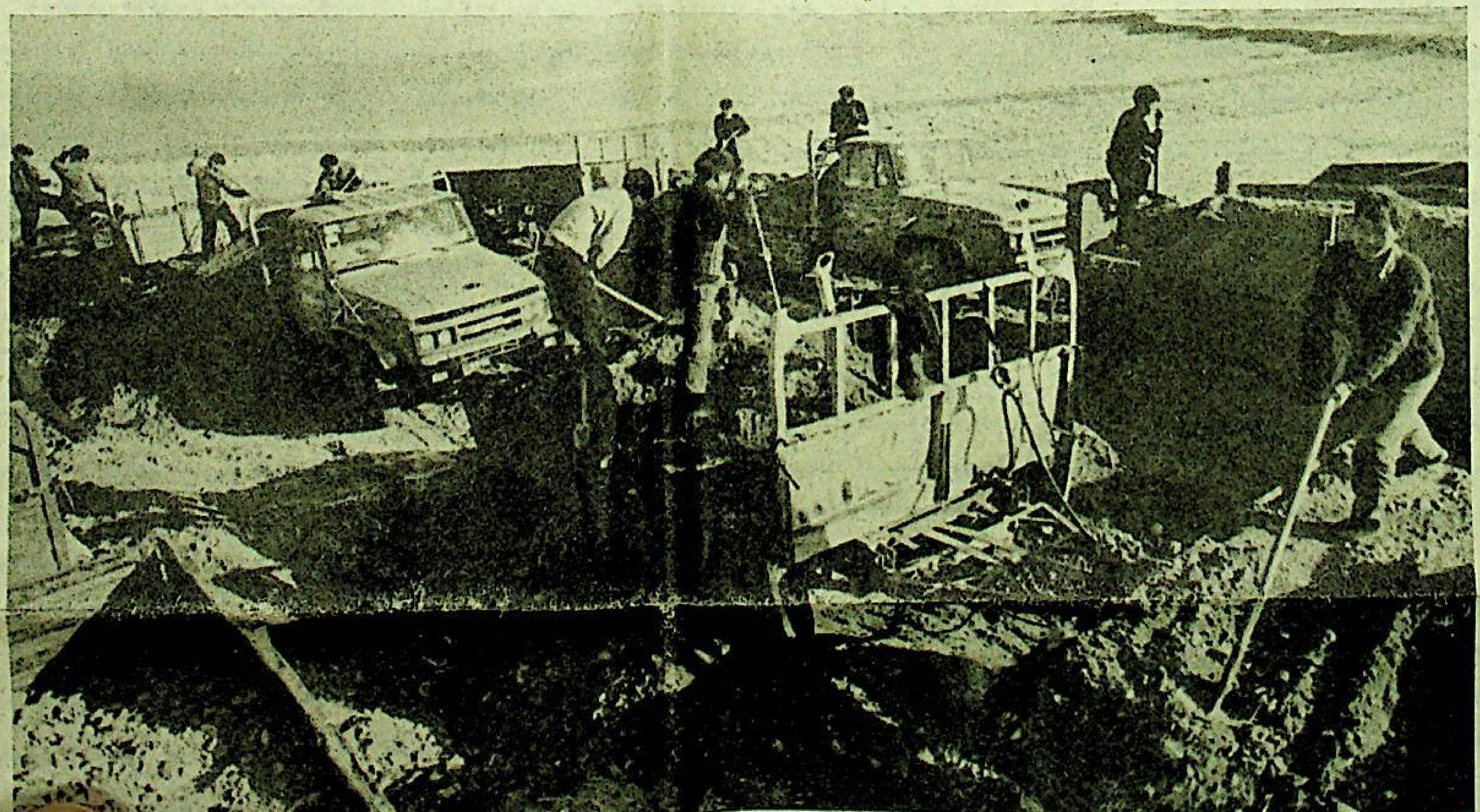

ئۈرۈمچى ۋېيخۇلياڭ كوچىسى تېلېفون باش ئاپپارات بۆلۈمىدىكى تېلېفونىست زايىدە ئوبۇل خىزمەتكە قاتناشقان ئون نەچچە يىلدىن بۇيان، مەشغۇلات ماھارىتىنى ئۈزلۈكسىز ئۆستۈرۈپ، ئىشلەپچىقىرىشنىڭ راۋان ئېلىپ بېرىلىشى ئۈچۈن ئەلا مۇلازىمەت قىلىپ كەلگەنلىكتىن، ئۇ بىر نەچچە قېتىم «بەشتە ياخشى ئىشچى - خىزمەتچى» بولۇپ باھالاندى.

سۈرەتتە: زايىدە ئوبۇل مەشغۇلات ئۈستىدە.

ئابلىز جاپپار فوتوسى

ئاپتونوم رايونىمىزدا باھانى ئىجتىمائىي ۋە جامائەت پىكرى جەھەتتىن نازارەت قىلىش كۈچەيتىلگەچكە، قالايمىقان باھا قويۇش تىزگىنلەندى

ئۆز مۇخبىرىمىز پەخرىنىسا ئابدۇللا خەۋەر قىلىدۇ: ئۆتكەن يىلى، ئاپتونوم رايونىمىزدا باھانى ئىجتىمائىي جەھەتتىن نازارەت قىلىش، جامائەت پىكرى جەھەتتە نازارەت قىلىش ۋە ئىچكى قىسىمدا نازارەت قىلىش كۈچەيتىلگەچكە، ساھەلەرنىڭ قالايمىقان ھەق ئېلىشى، تىجارەتچىلەرنىڭ خالىغانچە باھا قويۇشى تىزگىنلىنىپ، باھادىكى قالايمىقانچىلىق تۈگىتىلدى.

1994 - يىلى، ئاپتونوم رايونلۇق مال باھا ئىدارىسى ئاپتونوم رايونلۇق ئىشچى - خىزمەتچىلەر مال باھاسىغا نازارەت قىلىش باش پونكىتىنىڭ «ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ مال باھاسىنى تەكشۈرۈش خىزمىتىنى يەنىمۇ كۈچەيتىش ھەققىدىكى ئۇقتۇرۇش»نى تارقاتقاندىن كېيىن، ھەر قايسى ۋىلايەت، ئوبلاست، شەھەرلەر ئىلگىرى - كېيىن بولۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەر مال باھاسىغا نازارەت قىلىش تەشكىلاتلىرىنى ئەسلىگە كەلتۈردى ۋە مۇكەممەللەشتۈردى. ئاپتونوم رايون بويىچە ئىشچى - خىزمەتچىلەر مال باھاسىغا نازارەت قىلىش پونكىتلىرىدىن 8077 ئادەم (قېتىم) تەكشۈرۈشكە ئاتلاندۇرۇلۇپ، تۈرلۈك باھا ئىنتىزامىغا خىلاپ قىلمىشلاردىن 19 مىڭ 306 نى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ، ئىستېمالچىلارنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداشقا پائال تۆھپە قوشتى.

1994 - ...

ئۈرۈمچىدە كۆپلىگەن تىجارەتچىلەر مال باھاسىنى ئۆزلىرى خالىغانچە قويۇپ، ئىستېمالچىلارنىڭ مەنپەئىتىگە زىيان يەتكۈزگەندى. ھازىر ھەرقايسى مال باھا تارماقلىرىنىڭ زور كۈچ چىقىرىشى نەتىجىسىدە، تاۋارلارغا قويۇلغان باھا ئەمەلىي بولۇش، ھەقىقىي بولۇش ئاساسىي جەھەتتىن ئومۇملاشتى.

ھەردەرىجىلىك مال باھا تەكشۈرۈش تارماقلىرى جامائەت پىكرى ۋە تەشۋىقات تارماقلىرى بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى كۈچەيتىپ، گېزىت - ژۇرنال، رادىئو - تېلېۋىزىيە قاتارلىق تەشۋىقات ۋاستىلىرىدىن تولۇق پايدىلىنىپ، دۆلەتنىڭ مال باھا سىياسىتى، قائىدە - نىزامىنى ۋاقتىدا تەشۋىق قىلىپ، قانۇننى ئىجرا قىلغۇچىلارنى تەقدىرلىدى، قانۇنغا خىلاپلىق قىلغانلارنى ئەيىبلىدى. جامائەت پىكرىنىڭ توغرا يېتەكلىشى ئارقىلىق، ھەر مىللەت خەلق ئاممىسى، جەمئىيەتتىكى ھەر قايسى ساھەلەر مال باھا ۋەزىيىتى ۋە مال باھا ئىسلاھاتىغا قارىتا توغرا چۈشەنچىگە ئىگە بولدى، ئىشەنچىسى ئاشتى. باھا جەھەتتە، ئالدامچىلىق قىلىدىغان ۋە زور پايدىنى كۆزلەيدىغان ...

شارى مەيخانىسى، شىنجاڭ بىرلىككە كەلگەن كارخانا يېمەكلىكلەر ھەسسىدارلىق شىركىتى، شىنجاڭ گۇاڭخۇي كارخانا گۇرۇھى شىركىتى قاتارلىق ئاپتونوم رايونىمىزدا تەسىرى چوڭ، چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلار، خۇسۇسىي كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتىنى نۇقتىلىق تۇتتى. نۇقتىنى تۇتۇش ئاساسىدا، ئاپتونوم رايونلۇق باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى ئاپتونوم رايونلۇق پارتكوم تەشكىلات بۆلۈمى، ئىقتىساد كومىتېتى، ئىقتىساد - سودا كومىتېتى، ئەمگەك نازارىتى، سودا - سانائەت مەمۇرىي باشقۇرۇش ئىدارىسى بىلەن بىرلىكتە ئۇقتۇرۇش تارقىتىپ، چەت ئەل سودىگەرلىرى مەبلەغ سالغان كارخانىلاردا، خۇسۇسىي كارخانىلاردا قانۇن بويىچە ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى تەشكىلاتى قۇرۇشنى ھەممە بۇ كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتىدىن مەلۇمات بېرىش تۈزۈمى ئورنىتىشنى تەلەپ قىلدى. ئۈرۈمچى شەھەرلىك باش ئىشچىلار ئىگىلىدى ھەممە ئاپتونوم رايونىمىزدىكى خۇسۇسىي كارخانىلاردا ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قۇرۇش خىزمىتىدە باشلامچى بولدى. جايلاردىكى ئىشچىلار ئۇيۇشمىلىرى چەت ئەل سودىگەرلىرى بىلەن سۆھبەت ئۆتكۈزگەن چاغدا، چەت ئەل تەرەپ ئوتتۇرىغا قويغان مەسىلىلەر ئىنتايىن قاتمال بولسىمۇ، پرىنسىپتا چىڭ تۇرۇپ، ئۇلارغا «ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى قانۇنى» نى نۇقتىلىق تەشۋىق قىلىپ، ئىشچىلار ئۇيۇشمىسىنىڭ ئۆچنى قوغداش فۇنكسىيىسىنى چۈشەندۈرۈپ، ئۇلارنىڭ گۇمانلىرىنى تۈگەتتى.

شىخەنزە شەھەرلىك باش ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى شىركىلىشىپ مەبلەغ سېلىنغان مەلۇم كىيىم-كېچەك شىركىتىنىڭ ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى رەئىسى ئايال ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ھەققى مەسىلىسى توغرىسىدا ئايال ئىشچىلار ئۈچۈن سۆز قىلغانلىقى ئۈچۈن

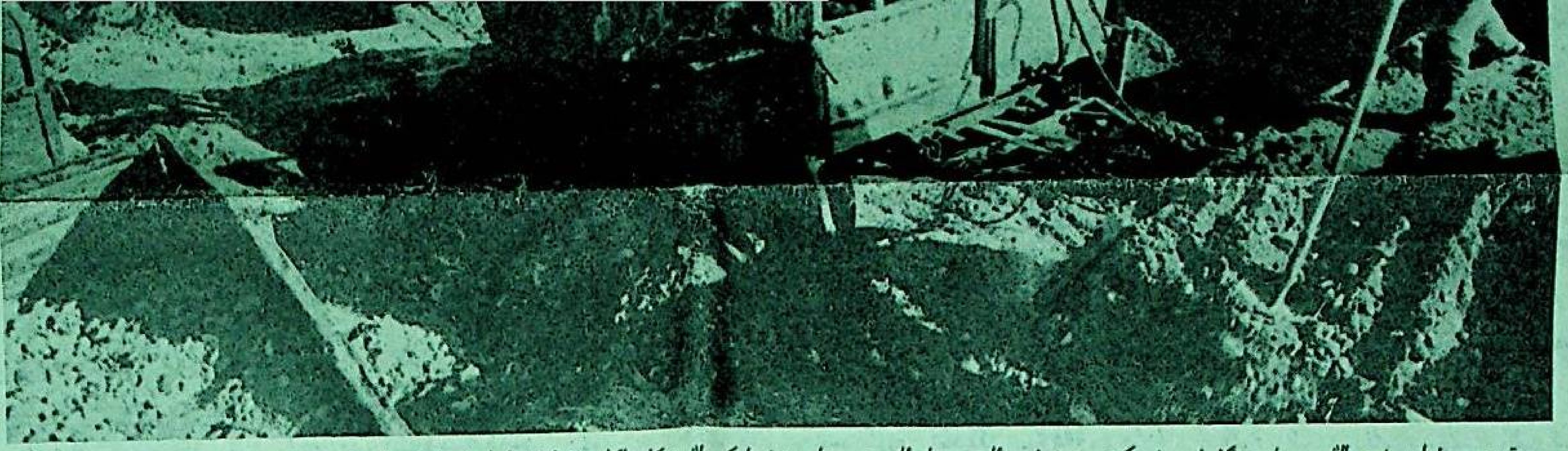

يېقىندىن بۇيان، شىنجاڭ «سىيۇن» گۇرۇھى شىركىتى مەخسۇس ئاپتوموبىل ئاجرىتىپ تارىم نېفىتلىكىنىڭ تەكلىماكان قۇملۇقىدا ياسىلىۋاتقان تاشيول قۇرۇلۇشىغا تاش - شېغىل توشۇپ بېرىپ، تاشيولنىڭ ۋاقتىدا پۈتۈپ، نېفىت قېدىرىپ تەكشۈرۈش خىزمىتىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا پائال ياردەم بەرگەنلىكتىن، تارىم نېفىت قوماندانلىق شتابىنىڭ تەقدىرلىشىگە ئېرىشتى.

سۈرەتتە: شىركەت ئاپتوموبىللىرى تەكلىماكان قۇملۇقىدا تاشيولغا تاش - شېغىل تۆكمەكتە.

مەتىمىن ئابىت فوتوسى

بويىچە ئىشچى - خىزمەتچىلەر مال باھاسىغا نازارەت قىلىش پونكىتلىرىدىن 8077 ئادەم (قېتىم) تەكشۈرۈشكە ئاتلاندۇرۇلۇپ، تۈرلۈك باھا ئىنتىزامىغا خىلاپ قىلمىشلاردىن 19 مىڭ 306 نى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ، ئىستېمالچىلارنىڭ قانۇنىي ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداشقا پائال تۆھپە قوشتى.

1994 - يىللىق «مال باھاسى، ئۆلچەم سىياسىتى، قائىدە - نىزاملارنى ئەڭ ئوبدان ئىجرا قىلغان ئورۇنلارنى باھالاش پائالىيىتى» دە يېڭى ئىلگىرىلەشلەر بولدى. 164 كارخانا، كەسپىي ئورۇن باھالاش پائالىيىتىگە قاتناشتۇرۇلدى ھەمدە تاۋار ۋە مۇلازىمەت قىلىشتا باھانى ئېنىق يېزىش مۇھىم مەزمۇن قىلىنغان باھالاش ئۆلچىمى پائال يولغا قويۇلدى، بۇ ئارقىلىق باھانى ئېنىق يېزىش - دۆلەت، كوللېكتىپ، پارچە سېتىش سودا كارخانىلىرىدا ئاساسىي جەھەتتىن ئومۇملاشتى. ئىلگىرى

ئىجرا قىلغۇچىلارنى تەقدىرلىدى، قانۇنغا خىلاپلىق قىلغانلارنى ئەيىبلىدى. جامائەت پىكرىنىڭ توغرا يېتەكلىشى ئارقىلىق، ھەر مىللەت خەلق ئاممىسى، جەمئىيەتتىكى ھەر قايسى ساھەلەر مال باھا ۋەزىيىتى ۋە مال باھا ئىسلاھاتىغا قارىتا توغرا چۈشەنچىگە ئىگە بولدى، ئىشەنچىسى ئاشتى. باھا جەھەتتە، ئالدامچىلىق قىلىدىغان ۋە زور پايدىنى كۆزلەيدىغان قىلمىشلار بىلەن ئاگاھلىق ھالدا كۆرەش قىلىدىغان ۋەزىيەت شەكىللەندى، ئۈرۈمچى، قاراماي دېگەندەك شەھەر «باھادىكى ئالدامچىلىق ۋە پايدىخورلۇقنى تۇسۇش توغرىسىدا ۋاقىتلىق يولغا قويۇش چارىسى» نى ئالدى بىلەن ئېلان قىلىپ يولغا قويۇپ، بازار سودىسىدىكى ئارتۇقچە پايدا ئېلىش قىلمىشىنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىشنى قانۇنىي ئاساس بىلەن تەمىنلىدى. قاراماي شەھىرى ئامىدىن كەلگەن 30 پارچە پاش قىلىش خېتىنى تاپشۇرۇۋېلىپ، 11 نى ئەنزەتۇرغۇزۇپ تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ، ئاممىنىڭ ھىمايىسىگە ۋە قوللىشىغا ئېرىشتى.

ئاپتونوم رايونىمىزدا يېزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ تەرەققىياتى تېز بولدى

ئۆز مۇخبىرىمىز ئارزۇگۈل سېيىت خەۋەر قىلىدۇ: پارتىيە 11 - نۆۋەتلىك مەركىزىي كومىتېتى 3 - ئومۇمىي يىغىنىدىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزدا يېزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ تەرەققىياتى تېز بولدى. 1994 - يىلىنىڭ ئاخىرىغا قەدەر، ئاپتونوم رايونىمىز يېزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ مۇقىم مۈلكى 1979- يىلدىكى 200 مىليون يۈەندىن كۆپىيىپ، 4 مىليارد 335 مىليون يۈەنگە يېتىپ، 20 ھەسسە ئاشتى. بۇنىڭ بىلەن يېزا-بازار كارخانىلىرى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىسلاھات، ئېچىۋېتىش ۋە زامانىۋىلاشتۇرۇش قۇرۇلۇشىدا كەم بولسا بولمايدىغان كۈچكە ئايلىنىپ قالدى.

ئىگىلىنىشچە، ئۈرۈمچى، سانجى قاتارلىق جايلاردىكى يېزا-بازار كارخانىلىرى ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ ئومۇمىي سانى دېھقانچىلىق، چارۋىچىلىق رايونلىرىدىكى ئومۇمىي ئەمگەك كۈچىنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمىنى ئىگىلىگەن، ئۇلارنىڭ كىرىمى ئاپتونوم رايونىمىزدىكى دېھقان - چارۋىچىلارنىڭ يىللىق ساپ كىرىمىنىڭ 15.44 پىرسەنتىنى ئىگىلىگەن. ئۆتكەن يىلىنىڭ ئاخىرىغا قەدەر، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 2 مىليوندىن كۆپرەك يېزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 8 مىليارد يۈەنلىك ئۆتكەلنى بۆسۈپ ئۆتۈپ، 1993 - يىلدىكىدىن 57.87% ئاشقان، 32 ناھىيە، شەھەردىكى يېزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ تىجارەت كىرىمى 11 مىليارد يۈەندىن ئېشىپ كەتكەن. ئۈرۈمچى ناھىيىسىدىكى يېزا-بازار كارخانىلىرىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 135 مىليون يۈەنگە يەتكەن، بۇنىڭ ئىچىدە 5 مىليون يۈەنلىك كەنت 46 گە، كىرىمى 1 مىليون يۈەندىن ئاشىدىغان كارخانا 666 گە يەتكەن. ئىلى پاختا-كەندىر توقۇمىچىلىق زاۋۇتىنىڭ ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 160 مىليون يۈەنگە يېتىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى يېزا - بازار كارخانىلىرى ئىچىدە ئالدىنقى ئورۇننى ئىگىلىگەن.

ئۆتكەن يىلى، ئاپتونوم رايونىمىز يېزا - بازار كارخانىلىرىنىڭ سانائەت ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتى 4 مىليارد 450 مىليون يۈەنگە يېتىپ، 1993 - يىلدىكىدىن 150 مىليون يۈەندىن كۆپرەك ئېشىپ، ئاپتونوم رايونىمىز سانائەت ئومۇمىي مەھسۇلات قىممىتىنىڭ ئۈچتىن بىر قىسمىنى ئىگىلىگەن. ياراتقان پايدا-بېجى 1 مىليارد 230 مىليون يۈەندىن ئاشقان.

ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك نۇقتىلىق تېخنىك ئىشچىلار مەكتەپلىرىگە نام بېرىش، مۇنەۋۋەر ئوقۇتقۇچى - مائارىپچىلارنى تەقدىرلەش يىغىنى ئۆتكۈزۈلدى

ئۆز مۇخبىرىمىز **ئەسقەر داۋۇت** خەۋەر قىلىدۇ: 3-ئاينىڭ 28 - كۈنى چۈشتىن بۇرۇن، ئاپتونوم رايونلۇق ئەمگەك نازارىتى شىنجاڭ «خەلق سارىيى» دا يىغىن ئېچىپ، قاراماي شەھەرلىك تېخنىك ئىشچىلار مەكتىپى قاتارلىق 13 تېخنىك ئىشچىلار مەكتىپىگە «ئاپتونوم رايون دەرىجىلىك نۇقتىلىق تېخنىك ئىشچىلار مەكتىپى» دەپ نام بەردى؛ ھەسەنجان ئابلىمىت، خې جىنخۇڭ قاتارلىق 52 شەخسنى ئايرىم - ئايرىم ھالدا «ئاپتونوم رايون بويىچە مۇنەۋۋەر تېخنىك ئىشچىلار ئوقۇتقۇچىسى»، «ئاپتونوم رايون بويىچە مۇنەۋۋەر تېخنىك ئىشچىلار مائارىپى خىزمەتچىسى» دەپ تەقدىرلىدى.

بۇ قېتىمقى نام بېرىش، تەقدىرلەش يىغىنى ئاپتونوم رايونىمىزدا تۇنجى قېتىملىق بولۇپ، ئەمگەك مىنىستىرلىكى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ ئورۇنلاشتۇرۇشىغا ئاساسەن، ئاپتونوم رايونلۇق ئەمگەك نازارىتى قاتارلىق بىر قانچە نازارەت، كومىتېتلارنىڭ بىۋاسىتە قول سېلىپ ئىشلىشى ۋە يېقىندىن ماسلىشىشى ئاساسىدا ئېلىپ بېرىلغان. بۇ پائالىيەتنى ئېلىپ بېرىشتىكى مەقسەت-ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ تېخنىك ئىشچىلار مائارىپىنى راۋاجلاندۇرۇش، تېخنىك ئىشچىلار مەكتەپلىرىنىڭ قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىشتىن ئىبارەت. يىغىندا نام بېرىلگەن ۋە تەقدىرلەنگەنلەر ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ كەسپىي تېخنىكا مائارىپىدا تۆھپىسى گەۋدىلىك بولغان ئورۇنلار ۋە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ كەسپىي تېخنىكا مائارىپى سېپىدە ئۇزۇن يىل تەر تۆككەن، ئالاھىدە نەتىجە ياراتقان شەخسلەردۇر.

قەشقەر ۋىلايەتلىك ئاپتوموبىل زاپچاسلىرى شىركىتىنىڭ ئۆتكەن يىلقى ساپ پايدىسى ئوخشاش كەسىپتىكىلەر ئىچىدە شىنجاڭ بويىچە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى

قەشقەر ۋىلايەتلىك ئاپتوموبىل زاپچاسلىرى شىركىتى ئۆتكەن يىلى، بازار رىقابىتى داۋامىدا، تىجارەت شەكلىنى كۆپ خىللاشتۇرۇپ، تىرىشىپ ئىزدىنىش ئارقىلىق ئىقتىسادىي ئۈنۈم جەھەتتە شىنجاڭ بويىچە ئوخشاش كەسىپتىكى كارخانىلار ئىچىدە ئالدىنقى قاتارغا ئۆتتى.

بۇ شىركەت ئۆتكەن يىلى، شىركەتنىڭ تىجارەت شەكلى ۋە خىزمەت ئۇسۇلىنى دادىل ئىسلاھ قىلىپ، شىركەت ئىشچى-خىزمەتچىلىرى ئارىسىدا ئىقتىدارلىقلارنى تاللاپ ئاۋازغا قويۇش ئارقىلىق شىركەت تەۋەسىدىكى 31 ئىش ئورنىنىڭ مەسئۇللۇقىغا قويۇپ، شىركەتتىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىق، مەسئۇلىيەتچانلىق روھىنى ئۇرغۇتتى.

بۇ شىركەت ئۆتكەن يىلى 3 - ئايدا شىركەتنى ئاساسىي گەۋدە قىلغان سېتىش - سېتىۋېلىش گەۋدىسى قۇرۇپ، مۇئامىلىدارلار بىلەن زىچ ئالاقە ئورنىتىپ، ئېھتىياجلىق تاۋارلارنى كۆپلەپ كىرگۈزۈپ، مەبلەغ ئوبوروتى بىلەن تاۋار ئوبوروتىنى ئۆز ئارا ماسلاشتۇرۇپ، بازار ئېھتىياجىنى ئاساسىي جەھەتتىن قاندۇرالايدىغان ھالەتنى قولغا كەلتۈردى.

مەھسۇلاتلارنىڭ سېتىلىشىنى تېزلىتىپ تېخىمۇ ياخشى ئىقتىسادىي ئۈنۈم يارىتىش ئۈچۈن، بۇ شىركەت تەشەببۇسكارلىق بىلەن خېرىدار چاقىرىپ، ئۇلارنىڭ ئېھتىياجىغا ئاساسەن، يىگىرمىدىن 545 تۈرلۈك مەھسۇلاتنى كۆپەيتىپ بازارغا سېلىپ، مەھسۇلاتلىرىنىڭ ئوبوروت يوللىرىنى كېڭەيتتى.

مەھسۇلات سېتىشقا قارىتا مۇئامىلىدارلاردىن ئاشكارا پىكىر ئېلىش، ئۆز ئارا نازارەت قىلىش ئۇسۇلىنى قوللاندى، تىجارەت شەكلى جەھەتتە «سېتىۋېلىش بىرىنچى، ئىناۋەت بىرىنچى» دىن ئىبارەت خىزمەت ئۇسۇلىنى يولغا قويۇپ كۆپلىگەن مۇئامىلىدار شەخسلەر ۋە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ ئىشەنچىسىگە ئىگە بولدى.

نەتىجىدە، بۇ شىركەتنىڭ ئۆتكەن يىلقى مەھسۇلاتلىرىنىڭ سېتىلىش سوممىسى 10 مىليون 500 مىڭ يۈەنگە، ساپ پايدىسى 700 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، شىنجاڭ بويىچە ئوخشاش كەسىپتىكى كارخانىلار ئىچىدە نەمۇنىلىك كارخانا بولۇپ قالدى.

مۇختەر ئەيسا

شىنجاڭ نېفىت باشقۇرۇش ئىدارىسى ترانسپورت شىركىتى ئاپتوموبىل رېمونت 4 - سېخىنىڭ رادىئاتور رېمونتچىسى مۇسىيىن خىزمەتكە قاتناشقان 28 يىلدىن بۇيان، ئەستايىدىل، كۆڭۈل قويۇپ ئىشلەپ، شىركەتتىكى ھەر مىللەت شوپۇرلىرىنىڭ ماختىشىغا ئېرىشتى. ئۇ، شىركەت تەۋەلىكىدىكى 200 دىن ئارتۇق بېنزىن ماتورلۇق ئاپتوموبىللارنىڭ رادىئاتورلىرىنى ئۆزى يالغۇز رېمونت قىلىش ئۆزىيىنى مۇددىتىگە ئالغاندىن سىرت، كېرەكسىز دەپ تاشلىۋېتىلگەن رادىئاتورلارنى رېمونت قىلىپ ئىشلىگە كەلتۈرۈپ، 1990 - يىلدىن بۇيان دۆلەتكە 20 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق ئىقتىسادىي ئۈنۈم يارىتىپ بەردى.

سۈرەتتە: مۇسىيىن رادىئاتور رېمونت قىلماقتا.

مۇھەممەت ئەمەتلى فوتوسى

بۇ بەتنىڭ مۇھەررىرى: جاسارەت تاش

ئىسلاھات ئارقىلىق يۈكسىلىپ، باشقۇرۇشتىن ئۈنۈم ھاسىل قىلايلى

— شىنجاڭنىڭ 1994 - يىللىق تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش ئىسلاھاتى ۋە تەرەققىياتىغا نەزەر

جۇ مىڭدى

قاتناش — ترانسپورت — خەلق ئىگىلىكىنىڭ مۇھىم تەركىبىي قىسمى. ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ زېمىنى كەڭ، جۇغراپىيىلىك مۇھىتى ئالاھىدە، تاشيول قاتناش - ترانسپورتى ئۇنىۋېرسال ترانسپورت سىستېمىسىدا مۇھىم ئورۇننى ئىگىلەيدۇ. ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 28 مىڭ 611 كىلومېتىر تاشيول ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ماددىي ئەشيالىرىنى ئوبوروت قىلىپ توشۇش ۋە يولۇچى توشۇشتەك مۇھىم ۋەزىپىنى ئۈستىگە ئالغان، ئۇ ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي تەرەققىياتىنى تېزلىتىش، ئىسلاھات، ئېچىۋېتىشنى ئالغا سۈرۈش، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىنى كۈچەيتىش، جەمئىيەتنىڭ تىنچلىقىنى ۋە دۆلەتنىڭ بىخەتەرلىكىنى قوغداشنىڭ مۇھىم كاپالىتى، لېكىن ئاپتونوم رايونىمىزدا ھازىرقى تاشيوللارنىڭ مۇساپىسى قىسقا، زىچ ئەمەس. زىچلىقى مەملىكەتنىڭ ئوتتۇرىچە سەۋىيىسىنىڭ يەتتىدىن بىرىگە توغرا كېلىدۇ؛ تاشيوللارنىڭ كۆپ قىسمى 50 -، 60 - يىللاردا ياسالغان، تېخنىكلىق ئۆلچىمى تۆۋەن، يوللارنىڭ نۇقسانلىرى كۆپ، قاتناش شارائىتى ناچار بولغاچقا، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىگىلىك تەرەققىياتىنى چەكلەپ قويىدىغان مۇھىم ئامىل بولۇپ كەلدى. شۇڭا، بۇ تاشيوللارنى ياخشى ئاسراش، باشقۇرۇش — تاشيول ئاسراش ئىشچى - خىزمەتچىلىرىنىڭ شەرەپلىك ۋە مۇشەققەتلىك ۋەزىپىسى.

يېقىنقى بىر نەچچە يىلدىن بۇيان، ئاپتونوم رايونىمىزدا ئىسلاھات، ئېچىۋېتىشنىڭ كەڭ يولغا قويۇلۇشىغا ئەگىشىپ، ئاپتوموبىللارمۇ كۆپەيدى، بولۇپمۇ چوڭ تىپتىكى، ئېغىر تىپتىكى ئاپتوموبىللار كۆپەيگەن بولسىمۇ، ئەسلىدىلا يىتىشمەيدىغان، يەنە كېلىپ ۋاقتى ئۆتۈپ كەتكەن تاشيوللار ئىشلىتىلىپ كەلدى. شۇنىڭ بىلەن بىر ۋاقىتتا، 1994 - يىلى تەبىئىي ئاپەت كۆپ يۈز بەردى. بولۇپمۇ كەلكۈن ئاپىتى كۆپ يۈز بېرىپ، دۆلەت يولى، ئۆلكە يوللىرىدىكى غول لىنىيىلەرنى، كۆۋرۈكلەرنى ۋەيران قىلىپ، قاتناشنى ئۈزۈپ قويدى. تۇرپان — ئۈرۈمچى — داخۇاگۇسەن ئالىي دەرىجىلىك تاشيولدا ئىش باشلاشقا ۋە ئۈرۈمچى — كۈيتۇڭ يۇقىرى سۈرئەتلىك تاشيولنىڭ ئالدىنقى قارارلىق تەييارلىقىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، تاشيول ئاسراشقا سېلىنىدىغان نورمال مەبلەغ نىسبىي ھالدا ئازايدى.

مەبلەغ قىس، تەبىئىي ئاپەت كۆپ، يول ئاسراش ۋەزىپىسى مۈشكۈل بولۇشتەك ئېغىر قىيىنچىلىق ئالدىدا، ئىدارىدىكى بارلىق كادىر، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىپ، قەيسەرلىك بىلەن ئىشلەپ، ئىسلاھات سالمىقىنى ئاشۇرۇپ، يۈرۈشلەشكەن ئىسلاھات تەدبىرىنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، ئىسلاھاتقا تايىنىپ تەرەققىي قىلدى.

1994 - يىلى، ئىدارە قارىمىقىدىكى ئورۇنلار تاشيول ئاسراشتىن ئىبارەت بۇ مەركەزنى چۆرىدەپ، ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، «يول ئاسراشقا سېلىنغان سېلىنمىدىن ھاسىلات ئېلىش بويىچە ھۆددىگەرلىك چارىسى»گە ئاساسلىنىپ، تۆۋەندىكى ئۈچ جەھەتتىن ئىچكى قىسمىدا باشقۇرۇش ھەرىكەت مېخانىزمىنى ئىسلاھ قىلدى؛ بىرىنچى، ئىسلاھتىكى [illegible] تاشيولنىڭ [illegible] بويىچە ئايرىلغان مۇقىم مەبلەغ سېلىش ئۆلچىمى تاشيولنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالى بويىچە ئايرىلغان ئۆزگىرىشچان مەبلەغ سېلىش ئەندىزىسىگە ئۆزگەرتىلىپ، يول ئاسراشقا سېلىنىدىغان مەبلەغ مۇۋاپىق تەقسىم قىلىندى؛ ئىككىنچى، «باراۋەر ئاساستا رىقابەتلىشىش» پرىنسىپى ئاساسەن، داۋبەنلەردە «ياخشىلارنى تاللاپ ئىش ئورۇنغا ئولتۇرۇش، ئەمگەك تەشكىلىنى سەرخىللاشتۇرۇش، قوش لىنىيىلىك تاللاپ ئىشچى ئىشلىتىش تۈزۈمى» يولغا قويۇلدى. ئۈچىنچى، قىلغان ئىشى، سۈپەت، ئۈنۈمىگە قاراپ ئىش ھەققى بېرىلىپ، تەقسىمات تۈزۈمىدىكى «داشقازان تامىقى» يىمىرىلدى. بۇ ئۈچ جەھەتتىكى ئىسلاھات ئارقىلىق، پىلانلىق ئىگىلىك شارائىتىدىكى ئەنئەنىۋى يول ئاسراش، باشقۇرۇش ئەندىزىسى ئۆزگەرتىلىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئەمگەك قىزغىنلىقى قوزغىتىلدى، بۇنىڭ بىلەن، ئاپتونوم رايونىمىز بويىچە تاشيول ئاسراشتا ئىلگىرى كۆرۈلۈپ باقمىغان يېڭى ۋەزىيەت بارلىققا كەلدى. مەسىلەن، بورتالا تاشيول باش ئۈچاستكىسى كادىر، مالىيە، ماددىي ئەشيا ھوقۇقىنى داۋبەنلەرگە بەردى، داۋبەنلەردىكى ئىشچىلارنىڭ ئىش ھەققى، مۇكاپات پۇلى، قوشۇمچە ياردەم پۇلى قاتارلىقلار ئەمەلىي خىزمەت مىقدارى ۋە ياخشى يول نىسبىتىنىڭ ئېشىشى بىلەن بىۋاسىتە چېتىلدۇرۇلدى. داۋبەن باشلىقلىرى ۋەزىپە ۋە ھوقۇققا ئىگە بولغان ھالدا ئىشلەيدىغان، پىلانلىق ئىشلەيدىغان بولدى. داۋبەندىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەر تاشيولنىڭ ھەقىقىي خوجايىنى بولدى. بۇنىڭ بىلەن، بۇرۇنقى «ئىشلە دېسە ئىشلەيدىغان» ھالەت «ئۆزۈم ئىشلەيمەن» دېگەنگە ئۆزگىرىپ، يول سۈپىتى تەدرىجىي ئۆستى. «پۇل خەجلەپ ياخشى يول ياساش» بويىچە تاشيول باشقۇرۇش مېخانىزمى تولۇق گەۋدىلەندۈرۈلدى. ئىسلاھات تەرەققىياتىنى ئالغا سۈرۈش ئۈچۈن، بىز ئاساسلىقى مۇنۇ بىر نەچچە جەھەتتىكى خىزمەتنى تۇتتۇق: بىرىنچىدىن، شىنجاڭ بويىچە تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش خىزمىتى يىغىنىنى دەل ۋاقتىدا ئېچىپ، ھەر قايسى باش ئۈچاستكىلار بىلەن يول ئاسراش، باشقۇرۇش ھۆددىگەرلىك مەسئۇلىيەتنامىسى ئىمزالىدۇق؛ ئىككىنچىدىن، جىڭ ناھىيىسىدە تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش بويىچە نەق مەيدان تەجرىبە ئالماشتۇرۇش يىغىنى ئېچىپ، ئورتاق يۈكسىلىشنى ئالغا سۈردۇق؛ ئۈچىنچىدىن، ئىدارە ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ جەنۇبىي ۋە شىمالىي شىنجاڭغا ئۈچ قېتىم خىزمەت گۇرۇپپىسى ئەۋەتىپ بۇ جايلارنىڭ تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش ئەھۋالىنى ئەتراپلىق تەكشۈردى. تەكشۈرۈش — خۇلاسىلەش — ئۈچۈر ئىگىلەش ئارقىلىق، تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش جەھەتتىكى ئىسلاھاتنىڭ ئومۇميۈزلۈك ئېلىپ بېرىلىشىنى ئالغا سۈردى؛ تۆتىنچىدىن، ئۈچاستكا باشلىقى، سىياسىي رەھبەر، داۋبەن باشلىقى بولۇپ جەمئىي 400دىن ئارتۇق كىشىنى ئىش ئورنىدا تەربىيىلەش ۋەزىپىسى ئورۇندالدى. بۇنىڭ بىلەن، ئاساسىي قاتلام ئورۇنلاردىكى باشقۇرغۇچىلارنىڭ كوللېكتىپ سۈپىتى ئۆستى؛ بەشىنچىدىن، يول ئاسراش سۈپىتى چىڭ تۇتۇلدى.

تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش ئىسلاھاتىنىڭ ئوڭۇشلۇق ئېلىپ بېرىلىشىغا كاپالەتلىك قىلىش ئۈچۈن، ئىدارىدىكى ھەر دەرىجىلىك پارتىيە تەشكىلاتلىرى «ئىككى قولدا تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش» فاڭجېنىدا چىڭ تۇرۇپ، پارتىيە قۇرۇلۇشىنى كۈچەيتىپ، سىياسىي - ئىدىيىۋى خىزمەت سالمىقىنى ئاشۇردى.

پارتىيە قۇرۇلۇشى جەھەتتە، بىرىنچىدىن، نەزەرىيە ئۆگىنىش چىڭ تۇتۇلۇپ، تونۇش ئۆستۈرۈلۈپ، ئېتىقاد كۈچەيتىلدى؛ ئىككىنچىدىن، رەھبەرلىك بەنزە قۇرۇلۇشى چىڭ تۇتۇلۇپ، قاتناش نازارىتىگە ماسلىشىپ، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى 10 تاشيول باش ئۈچاستكىسىنىڭ رەھبەرلىك بەنزىسى تەڭشەلدى ۋە تولۇقلاندى؛ ئۈچىنچىدىن، پارتىيە ئىستىلى، پاك - دىيانەتلىك بولۇش قۇرۇلۇشى چىڭ تۇتۇلدى، تۈزۈم مۇكەممەللەشتۈرۈلدى، ناتوغرا ئىستىل ئەستايىدىل تۈزىتىلىپ، دېلولار قاتتىق تەكشۈرۈلۈپ بىر تەرەپ قىلىندى. «قۇرۇلۇشنى ھۆددىگە بېرىش، يول مەمۇرىيىتىدە تۆلەم تۆلىتىش»، مەخسۇس تۈر بويىچە تۈزەش قانات يايدۇرۇلدى؛ تۆتىنچىدىن، پارتىيە قۇرۇلۇشىدا نىشانلىق باشقۇرۇش مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى يولغا قويۇش چىڭ تۇتۇلدى، ئىدارە پارتكومى قەشقەر باش ئۈچاستكىسىدا پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرۇش بويىچە نەق مەيدان تەجرىبە ئالماشتۇرۇش يىغىنى ئېچىپ، پارتىيە قۇرۇلۇشىنى نىشانلىق باشقۇرۇش مەسئۇلىيەت تۈزۈمىنى ئىدارە بويىچە يولغا قويدى. بۇنىڭ بىلەن، پارتكومنىڭ رەھبەرلىك يادروسى بولۇش رولى، پارتىيە ياچېيكىسىنىڭ جەڭگىۋار، قورغانلىق رولى، پارتىيە ئەزالىرىنىڭ ئاۋانگارتلىق، نەمۇنىلىك رولى يول ئاسراش، باشقۇرۇش ئىسلاھاتىدا تولۇق جارى قىلدۇرۇلدى. سىياسىي - ئىدىيىۋى خىزمەت سالمىقىنى ئاشۇرۇش جەھەتتە، بىرىنچىدىن، ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ «شىنجاڭ گېزىتى»، «ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى» قاتارلىق گېزىتلەر بىلەن بىللە مەخسۇس ستون ئاچتۇق ۋە مۇكاپاتلىق ماقالە قوبۇل قىلىش پائالىيىتى ئېلىپ باردۇق؛ توغرا جامائەت پىكرى يۆنىلىشىدە چىڭ تۇرۇپ، ئىتتىپاقلىشىپ ئالغا ئىنتىلىدىغان كەيپىيات ياراتتۇق. ئىككىنچىدىن، ئىشتىن سىرتقى ئەدەبىيات - سەنئەت، تەشۋىقات پائالىيىتى، 100 كۈنلۈك ئەمگەك مۇسابىقىسى، مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى، ئارمىيە - خەلق مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى، «قوش 10 ياخشى» يارىتىش قاتارلىق پائالىيەتلەر ئۇيۇشتۇرۇلدى، ئىدىيىۋى تەربىيە مەزمۇنى مول، شەكلى ھەر خىل پائالىيەتلەرگە سىڭدۈرۈلدى؛ «كۆكتاتلىق، مېۋىلىك باغ، گۈللۈك بولۇش، بەشلەشتۈرۈش» ئۆلچىمى بويىچە داۋبەنلەرنىڭ قۇرۇلۇشى كۈچەيتىلىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ خىزمەت ۋە تۇرمۇش شارائىتى ياخشىلاندى.

1994 - يىلى، تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش ھەرىكەت مېخانىزمىنى ئىسلاھ قىلىش ۋە «ئىككى قولدا تۇتۇش، ئىككىلا قول قاتتىق بولۇش» فاڭجېنىنى يولغا قويۇش ئارقىلىق، ئىدارىنىڭ ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىن قوش مول ھوسۇل ئېلىندى.

بىرىنچىدىن، يوللارنى ئومۇميۈزلۈك ئاسراش كۈچەيتىلدى ۋە يول سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىندى ھەمدە يول سۈپىتى ئۆستۈرۈلدى، كەلكۈن قاتارلىق تەبىئىي ئاپەت تۈپەيلىدىن بۇزۇلۇپ كەتكەن 226 ئورۇندىكى يول بۆلىكى ۋە كۆۋرۈك دەل ۋاقتىدا جىددىي رېمونت قىلىنىپ، قاتناش ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈپ، چوڭ جان تومۇرنىڭ راۋان بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلىندى؛ ئىككىنچىدىن، مەبلەغ قىس، ۋەزىپە مۈشكۈل بولغان شارائىتتا، ئىدارە بويىچە يىل ئاخىرىدىكى ياخشى يول نىسبىتى 66.4 پىرسەنتكە، ئۇنىۋېرسال نومۇر 67.3كە يېتىپ، 1993 - يىلدىكى ئەمەلىي سەۋىيىدىن يۇقىرى بولدى، يول ئەھۋالى مۇقىملاشتى ۋە ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ قاتناش - ترانسپورت ئىشلىرىنىڭ راۋان بولۇشىغا كاپەتلىك قىلىندى؛ ئۈچىنچىدىن، 15 تۈرلۈك چوڭ، ئوتتۇرا تىپتىكى يول قۇرۇلۇشى سۈپەتكە، سانىغا كاپالەتلىك قىلىنغان ھالدا ئورۇندىلىپ، لاياقەتلىك بولۇش نىسبىتى 100 پىرسەنتكە يەتتى؛ تۆتىنچىدىن، قاتناش نازارىتى چۈشۈرگەن يول ئاساسىي قۇرۇلۇشى، ئۆزگەرتىپ قۇرۇش ۋەزىپىسى ئورۇندالدى، توققۇز كۆۋرۈك قۇرۇلۇشى پۈتتۈرۈلۈپ ئۆتكۈزۈپ بېرىلدى. بۇنىڭ ئىچىدە ئالتە كۆۋرۈك ئەلا سۈپەتلىك كۆۋرۈك بولۇپ باھالاندى، تاشيولنى ئۆزگەرتىپ قۇرۇش بويىچە 13 تۈر پۈتتۈرۈلۈپ ئۆتكۈزۈپ بېرىلدى، بۇنىڭ ئىچىدە ئۈچ تۈر ئەلا سۈپەتلىك قۇرۇلۇش بولۇپ باھالاندى. بىز ياسىغان بۇ كۆۋرۈك ۋە يوللار «ئىتتىپاقلىق كۆۋرۈكى»، «بەخت يولى» دەپ تەرىپلىنىپ ئىشلىتىشكە ئۆتكۈزۈپ بېرىلدى، بۇلار ئارقىلىق ئۆزىمىزنىڭ ئىقتىسادىي ۋە ئىجتىمائىي ئۈنۈمىمىز نامايان قىلىندى. ئۇ، جەنۇبىي ۋە شىمالىي شىنجاڭنىڭ سانائەت، يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشىنى تەرەققىي قىلدۇرۇشتا، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى نامرات جايلارنىڭ قالاق قىياپىتىنى ئۆزگەرتىشتە غايەت زور تۈرتكىلىك رول ئوينايدۇ.

1994 - يىلى، ئىدارىدىكى كادىر، ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىپىسىنى ئورۇنداش بىلەن بىر ۋاقىتتا، مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىمۇ كىشىگە ئىلھام بېغىشلايدىغان نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى. ئىدارىمىزدا ئىككى نەپەر تاشيول ئىشچىسى مەملىكەت بويىچە قاتناش سىستېمىسىدىكى ئەمگەك نەمۇنىچىسى بولۇپ باھالاندى؛ ئۈچ نەپەر ئىشچى - خىزمەتچى ئاپتونوم رايون بويىچە «شىنجاڭنى ئېچىش - گۈللەندۈرۈش» مېدالىغا ۋە «ئاپتونوم رايون بويىچە ئەمگەك نەمۇنىچىسى» دېگەن نامغا ئېرىشتى؛ خوتەن تاشيول باش ئۈچاستكىسىغا دۆلەت مىللەتلەر ئىشلىرى كومىتېتى تەرىپىدىن «مەملىكەت بويىچە مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقىدا ئىلغار ئورۇن» دېگەن نام بېرىلدى؛ قاغىلىق تاشيول باش ئۈچاستكىسى قىزلار داۋبېنىگە مەملىكەتلىك ئاياللار بىرلەشمىسى تەرىپىدىن «يېڭى دەۋردىكى ئارمىيىنى ھىمايە قىلىش خىزمىتى بويىچە ئىلغار كوللېكتىپ» دېگەن نام بېرىلدى؛ قەشقەر، شىخەنزە تاشيول باش ئۈچاستكىلىرى ئاپتونوم رايون بويىچە «ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىدىكى ئىلغار ئورۇن» بولۇپ باھالاندى. تاشيول باشقۇرۇش ئىدارىسى ئاپتونوم رايون بويىچە «قاتناش قۇرۇلۇشىدىكى ئىلغار كوللېكتىپ» بولۇپ باھالاندى. يەنە نۇرغۇن باش ئۈچاستكا، ئۈچاستكىلار ئايرىم ھالدا شۇ يەردىكى پارتكوم، ھۆكۈمەت تەرىپىدىن «ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى»، «مىللەتلەر ئىتتىپاقلىقى» بويىچە ئىلغار ئورۇن بولۇپ باھالىنىپ تەقدىرلەندى ۋە مۇكاپاتلاندى.

1994 - يىلدىكى تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇشنى ئىسلاھ قىلىش خىزمىتىنى ئەسلىگىنىمىزدە، بەزى نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈرگەن بولساقمۇ، لېكىن بۇنى ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش ئېھتىياجى بىلەن سېلىشتۇرغاندا، يەنىلا مۇئەييەن پەرق بار. ھازىر، يول ئاسراش سىستېمىسىدا مەبلەغ ئىنتايىن قىس، ۋەزىپە مۈشكۈل ۋە ئېغىر بولغان ئەھۋالدا، ئۆزىمىزنىڭ باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، ئىتتىپاقلىشىپ كۈرەش قىلىشىمىزنى ھېسابقا ئالمىغاندا، بىز ھەر دەرىجىلىك رەھبەرلەرنىڭ ۋە جەمئىيەتتىكى ھەر ساھە، ھەر كەسىپنىڭ چۈشىنىشىگە ۋە قوللىشىغا مۇھتاج. بىز 1995 - يىلدىكى تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش خىزمىتىدە ئاپتونوم رايونلۇق ئىقتىسادىي خىزمەت يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئەمەلىيلەشتۈرۈپ، ئىككى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشىنى داۋاملىق ياخشى تۇتۇپ، تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش ئىسلاھاتىنى يەنىمۇ چوڭقۇرلاشتۇرۇپ، يولنى ئوبدان ئاسراپ، ئوبدان باشقۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ قاتناش ئىشلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئۈچۈن تېخىمۇ چوڭ تۆھپە قوشۇشقا تىرىشىمىز.

كادىرلار مىنىستىرلىكى، ئەمگەك مىنىستىرلىكى «گوۋۇيۈەننىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسى» نى ئىزچىللاشتۇرۇش توغرىسىدا يولغا قويۇش چارىسىنى تۈزۈپ چىقتى

يوپۇرغا ناھىيىسىدىكى يېزا سانائەت كارخانىلىرى ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمىنى ياخشىلاپ، كۈ...

1994 - يىلى، ئىدارە قارىمىقىدىكى ئورۇنلار تاشيول ئاسراشتىن ئىبارەت بۇ مەركەزنى چۆرىدەپ، ئاپتونوم رايونلۇق قاتناش خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھىنى ئەستايىدىل ئىزچىللاشتۇرۇپ، «يول ئاسراشقا سېلىنغان سېلىنمىدىن ھاسىلات ئېلىش بويىچە ھۆددىگەرلىك چارىسى»گە ئاساسلىنىپ، تۆۋەندىكى ئۈچ جەھەتتىن ئىچكى قىسىمدا باشقۇرۇش ھەرىكەت مېخانىزمىنى ئىسلاھ قىلدى: بىرىنچى، ئەسلىدىكى تاشيول تېخنىكا دەرىجىسى بويىچە ئايرىلغان مۇقىم مەبلەغ سېلىش ئەندىزىسى تاشيولنىڭ

شىنجاڭغا ئۈچ قېتىم خىزمەت گۇرۇپپىسى ئەۋەتىپ بۇ جايلارنىڭ تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش ئەھۋالىنى ئەتراپلىق تەكشۈردى. تەكشۈرۈش - خۇلاسىلەش - ئۇچۇر ئىگىلەش ئارقىلىق، تاشيول ئاسراش، باشقۇرۇش جەھەتتىكى ئىسلاھاتنىڭ ئومۇمىيۈزلۈك ئېلىپ بېرىلىشىنى ئالغا سۈردى؛ تۆتىنچىدىن، ئۇچاستكا باشلىقى، سىياسىي رەھبەر، داۋېن باشلىقى بولۇپ جەمئىي 400دىن ئارتۇق كىشىنى ئىش ئورنىدا

ئارمىيە - خەلق مەنىۋى مەدەنىيەت قۇرۇلۇشى، «قوش 10 ياخشى» يارىتىش قاتارلىق پائالىيەتلەر ئۇيۇشتۇرۇلدى، ئىدىيىۋى تەربىيە مەزمۇنى مول، شەكلى ھەر خىل پائالىيەتلەرگە سىڭدۈرۈلدى؛

تەرەققىي قىلدۇرۇشتا، ئاپتونوم رايونىمىزدىكى نامرات جايلارنىڭ قالاق قىياپىتىنى ئۆزگەرتىشتە غايەت زور تۈرتكىلىك رول ئوينايدۇ.

باشقۇرۇپ، ئاپتونوم رايونىمىزنىڭ قاتناش ئىشلىرىنى تەرەققىي قىلدۇرۇش ئۈچۈن تېخىمۇ چوڭ تۆھپە قوشۇشقا تىرىشىمىز.

يوپۇرغا ناھىيىسىدىكى يېزا سانائەت كارخانىلىرى

ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمىنى ياخشىلاپ، كۆرۈنەرلىك ئىقتىسادىي ئۈنۈمگە ئېرىشتى

يوپۇرغا ناھىيىسىدىكى يېزا سانائەت كارخانىلىرى ئىگىلىك باشقۇرۇش مېخانىزمىنى ياخشىلاپ، كارخانىنى بازارغا يۈزلەندۈرگەنلىكتىن، ئۆتكەن يىلى بۇ كارخانىلارنىڭ سېتىش قىممىتى 2 مىليون 218 مىڭ يۈەنگە، پايدىسى 301 مىڭ 710 يۈەنگە يېتىپ، 1993 - يىلدىكىدىن %46.3 ۋە %29.7 ئاشتى. 1994 - يىلى سانائەت كارخانىلىرى ئىشلەپچىقارغان مەھسۇلاتلارنىڭ بازار رىقابىتى تېخىمۇ كەسكىنلەشتى. بۇنىڭغا ئاساسەن، بۇ ناھىيىدىكى يېزا سانائەت كارخانىلىرىدىن ئەشمە يېزىسىدىكى خىش، خۇرۇم زاۋۇتلىرى، ئاچچىق، تېرىم يېزىلىرىدىكى ئۇن زاۋۇتلىرى، تېرىم، يوپۇرغا يېزىلىرىدىكى گىلەم توقۇش زاۋۇتلىرى، ناھىيىلىك تولپاۋ ئىشلەش زاۋۇتى قاتارلىق 16 يېزا سانائەت كارخانىلىرىنىڭ باشلىقلىرى كارخانا ۋە سېخلارنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش تۈزۈملىرىنى ئىسلاھ قىلىپ، كارخانا، سېخلارغا تېخنىكا يېتەكچىسى، سۈپەت باشقۇرغۇچىنى مۇقىم بېكىتتى.

ماتېرىيال، ئادەم ئىشلىتىش، بىخەتەرلىك ۋە پايدا - زىيىنغا ئۆزى مەسئۇل بولۇش ھوقۇقلىرىنى سېخلارغا چۈشۈرۈپ بەردى.

48 نەپەر تېخنىك خادىمنى تەكلىپ قىلىپ ئىشلەتكەندىن سىرت، تېخنىك خادىملارنىڭ مۇقىم بولۇشىغا كاپالەتلىك قىلدى. ھەر قايسى يېزىلار 35 ئادەم (قېتىم)نى ئۈرۈمچى، قەشقەر قاتارلىق جايلارغا ئەۋەتىپ تەربىيىلەپ، ئۇلارنىڭ ئىگىلىك باشقۇرۇش سەۋىيىسىنى ئۆستۈردى.

ئاپتونوم رايون تەرىپىدىن قەشقەر ۋىلايەتلىك يېزا - بازار كارخانىلىرىنى باشقۇرۇش باشقارمىسى تەربىيىلەش مەركىزىدە ئېچىلغان كەسپىي ئالىي تېخنىكوم مەكتىپى، قەشقەر مالىيە سودا ۋە يېزا ئىگىلىكنى ماشىنىلاشتۇرۇش مەكتەپلىرى ئاچقان يېزا - بازار كارخانىلىرىغا ۋەكالەتەن تەربىيىلەپ بېرىش سىنىپلىرىغا قوبۇل قىلىنىپ مەكتەپ پۈتتۈرگەن 10 نەپەر كىشىنى ئىگىلىك باشقۇرۇش خىزمەتلىرىگە مەسئۇل قىلدى ھەمدە تېخنىكا، ئىگىلىك باشقۇرۇش جەھەتتە خېلى ئىقتىدارلىق بولغان 16 كىشىگە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ تەستىقلىشى بىلەن ياردەمچى ئىنژېنېر، ياردەمچى بوغالتىر ئۇنۋانىنى بەردى.

ناھىيىلىك يېزا - بازار كارخانىلىرىنى باشقۇرۇش ئىدارىسى ئادەم تەشكىللەپ يېزا سانائەت كارخانىلىرىنى قەرەللىك تەكشۈرۈپ، ئۇلارنى سۈپەتلىك مەھسۇلات ئىشلەپچىقىرىپ بازار رىقابىتىگە قاتنىشىشقا يېتەكلىدى. بۇ ناھىيىنىڭ يېزىلىرىدىكى خىش، خۇرۇم، تولپاۋ زاۋۇتلىرى ئۆتكەن بىر يىلدا 3 مىليون 550 مىڭ دانە خىش، 10 مىڭ كۋادرات مېتىر خۇرۇم، 40 توننا تولپاۋ ئىشلەپچىقىرىپ، قەشقەر شەھىرى ۋە ناھىيە تەۋەسىدىكى بازارلاردا سېتىپ، مەھسۇلات سېتىش قىممىتىنى 566 مىڭ يۈەنگە يەتكۈزدى.

نەتىجىدە، يېزا سانائەت كارخانىلىرىدىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقى ئۆسۈپ يېزا ئىقتىسادىنى گۈللەندۈرۈشتە تۈرتكىلىك رول ئوينىدى.

ئوبۇل سابىر

قاراباغ يېزىسىدا كىرا ئاپتوبۇسلىرى كۆپەيدى

ناھىيە بازىرىغا 80 كىلومېتىر يىراقلىقتىكى تاغ ئارىسىغا جايلاشقان باي ناھىيىسىنىڭ قاراباغ يېزىسىدىكى دېھقان - چارۋىچىلار 1986 - يىلغىچە ناھىيە بازىرىغا ئات - ئېشەك بىلەن بىر - ئىككى كۈن يول يۈرۈپ بېرىپ - كېلىپ تۇرغانىدى. 1986 - يىلى ناھىيىلىك قاتناش ترانسپورت ئىدارىسى ناھىيە بازىرى بىلەن بۇ يېزا ئارىلىقىغا بىر ئاپتوبۇس سېلىپ، بۇ يېزىنىڭ قاتناش قىيىنچىلىقىنى دەسلەپكى قەدەمدە ھەل قىلغان بولسىمۇ، دېھقانلارنىڭ كۈندىن - كۈنگە ئېشىپ بېرىۋاتقان قاتناش ئېھتىياجىنى قاندۇرالمىدى.

بۇ ئەھۋالغا ئاساسەن، بۇ يېزىدىكى ئالدىن بېيىغان ئالتە دېھقان ئائىلىسى بانكىدىن قەرز ئېلىش، ئۆز يېنىدىن پۇل چىقىرىش ئارقىلىق، 1993 - يىلىنىڭ بېشىدىن ھازىرغىچە 250 مىڭ يۈەندىن ئارتۇق مەبلەغ يىغىپ، ئالتە كىرا ئاپتوبۇسى سېتىۋېلىپ، بۇ يېزا بىلەن ناھىيە بازىرى ئارىلىقىدا قاتناشنى يولغا قويۇپ، يىللاردىن بۇيان ھەل بولماي كەلگەن قاتناش قىيىنچىلىقىنى ھەل قىلىپ، قاراباغلىقلارنى خۇشال قىلىۋەتتى.

قۇربان سايىم

كادىرلار مىنىستىرلىكى، ئەمگەك مىنىستىرلىكى «گوۋۇيۈەننىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسى» نى ئىزچىللاشتۇرۇش توغرىسىدا يولغا قويۇش چارىسىنى تۈزۈپ چىقتى

شىنخۇا ئاگېنتلىقى خەۋىرى: كادىرلار مىنىستىرلىكىنىڭ «گوۋۇيۈەننىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسى» نى يولغا قويۇش چارىسى:

1 - ماددا «گوۋۇيۈەننىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسى» گە (تۆۋەندە قىسقارتىلىپ «بەلگىلىمە» دەپ ئاتالدى) ئاساسەن، بۇ چارە تۈزۈپ چىقىلدى.

2 - ماددا بۇ چارە جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىدىكى دۆلەت ئورگانلىرى، ئىجتىمائىي تەشكىلاتلار ۋە كەسپىي ئورۇنلاردىكى ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە مۇۋاپىق كېلىدۇ.

3 - ماددا ئىشچى - خىزمەتچىلەر كۈندە سەككىز سائەت، ھەپتىدە 40 سائەت ئىشلەيدۇ. دۆلەت ئورگانلىرى، كەسپىي ئورۇنلار بىرلىككە كەلگەن ئىش ۋاقتىنى يولغا قويىدۇ، شەنبە، يەكشەنبە دەم ئالىدۇ. بۇ تۈزۈمنى يولغا قويغاندا، خىزمەت ۋەزىپىسىنى ئورۇنداشقا كاپالەتلىك قىلىش كېرەك. خەلق ئاممىسىنىڭ بىخەتەرلىكى، سالامەتلىكى ۋە كۈندىلىك تۇرمۇشى بىلەن زىچ مۇناسىۋەتلىك ئورگانلار، كەسپىي ئورۇنلار دۆلەت بەلگىلىگەن ھەپتىلىك دەم ئېلىش كۈنى ۋە ھېيت - بايرام كۈنلىرىدە داۋاملىق ئىشلەش توغرا كەلگەن بولسا، خادىملار ۋە سمېنا تۈزۈمىنى تەڭشەپ، ئىچكى باشقۇرۇشنى كۈچەيتىپ، شەنبە ۋە يەكشەنبىدىكى نورمال ئىشلەشكە كاپالەتلىك قىلىپ، خەلق ئاممىسىغا قولايلىق يارىتىپ بەرسە بولىدۇ.

4 - ماددا پەۋقۇلئاددە شارائىتتا ئىشلىگەندە ۋە ئالاھىدە ئەھۋال كۆرۈلگەندە، ئىش ۋاقتىنى مۇۋاپىق قىسقارتىشقا توغرا كەلسە، ئۆلكە، ئاپتونوم رايون، بىۋاسىتە قاراشلىق شەھەرلەر ۋە باشقۇرۇش تارماقلىرى تەۋەلىك مۇناسىۋىتى بويىچە پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، كادىرلار مىنىستىرلىكىنىڭ تەستىقلىشىغا يوللىسا بولىدۇ.

5 - ماددا خىزمەتنىڭ خاراكتېرى ياكى مەسئۇلىيەت چەكلىمىسى تۈپەيلىدىن كۈندە سەككىز سائەت، ھەپتىدە 40 سائەت ئىشلەشتەك ئۆلچەملىك ئىش ۋاقتى تۈزۈمىنى يولغا قويالمايدىغانلار بولسا، گوۋۇيۈەننىڭ ساھەلەرنى باشقۇرۇش تارماقلىرى يولغا قويۇش پىكرىنى تۈزۈپ چىقىپ، كادىرلار مىنىستىرلىكىگە تەستىقلاتقاندىن كېيىن، ۋاقتى تۇراقسىز ئىش تۈزۈمى ياكى ئىش ۋاقتىنى ئومۇملاشتۇرۇپ ھېسابلاش تۈزۈمى قاتارلىق چارىلەرنى يولغا قويسا بولىدۇ.

خىزمەت ئېھتىياجى تۈپەيلىدىن دۆلەتنىڭ بىرلىككە كەلتۈرۈلگەن ئىش ۋە دەم ئېلىش ۋاقتىنى ئىجرا قىلالمايدىغان تارماقلار ۋە ئورۇنلار ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ سمېنا ئالمىشىپ ئىشلەش چارىسىنى قوللىنىپ، ھەپتىلىك دەم ئېلىش كۈنىنى جانلىق ئورۇنلاشتۇرسا، بۇنى تەڭ دەرىجىلىك كادىرلار تارماقلىرىغا ئەنگە ئالدۇرۇپ قويسا بولىدۇ.

6 - ماددا تۆۋەندىكى ئەھۋاللاردا ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتىنى ئۇزارتىشقا بولىدۇ:

(1) ئېغىر تەبىئىي ئاپەت، ھادىسە ياكى باشقا ئاپەتلەر تۈپەيلىدىن خەلقنىڭ بىخەتەرلىكى، سالامەتلىكى ۋە دۆلەتنىڭ مال - مۈلكى ئېغىر تەھدىتكە ئۇچراپ، جىددىي بىر تەرەپ قىلىش توغرا كەلسە؛

(2) دۆلەتنىڭ جىددىي ۋەزىپىسى ياكى يۇقىرى ئورۇنلاشتۇرغان باشقا جىددىي ۋەزىپىنى ئورۇنداش توغرا كەلسە.

7 - ماددا بۇ چارىنىڭ 6 - ماددىسىغا ئاساسەن ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتىنى ئۇزارتىش توغرا كەلسە، ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە مۇناسىپ ھالدا دەم ئېلىش ۋاقتى ئورۇنلاشتۇرۇش كېرەك.

8 - ماددا 1995 - يىل 5 - ئاينىڭ 1 - كۈنى «بەلگىلىمە» نى يولغا قويۇشتا قىيىنچىلىقى بار كەسپىي ئورۇنلار مۇۋاپىق كېچىكتۈرسە بولىدۇ، لېكىن ئەڭ كېچىككەندىمۇ 1996 - يىل 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ يولغا قويۇشى كېرەك. كېچىكتۈرۈپ يولغا قويۇش مەزگىلىدە يەنىلا دۆلەتنىڭ ھازىرقى ئىش تۈزۈمىنى يولغا قويۇشقا دائىر بەلگىلىملىرى ئىجرا قىلىنىدۇ.

9 - ماددا ھەر دەرىجىلىك كادىرلار تارماقلىرى «بەلگىلىمە» نىڭ ئىجرا قىلىنىش ئەھۋالىنى نازارەت قىلىدۇ ۋە تەكشۈرىدۇ.

10 - ماددا ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، بىۋاسىتە قاراشلىق شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ كادىرلار تارماقلىرى ۋە گوۋۇيۈەننىڭ ساھەلەرنى باشقۇرۇش تارماقلىرى «بەلگىلىمە» ۋە بۇ چارىگە ئاساسەن، ئۆز رايونى ۋە ساھەلىرىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا بىرلەشتۈرۈپ، يولغا قويۇش پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشى، كادىرلار مىنىستىرلىكىگە ئەنگە ئالدۇرۇشى كېرەك.

11 - ماددا بۇ چارە 1995 - يىل 5 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ يولغا قويۇلىدۇ.

12 - ماددا بۇ چارىنى ئىزاھلاشقا كادىرلار مىنىستىرلىكى مەسئۇل بولىدۇ.

شىنخۇا ئاگېنتلىقى، بېيجىڭ، 25 - مارت تېلېگراممىسى. ئەمگەك مىنىستىرلىكىنىڭ «گوۋۇيۈەننىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسى» نى ئىزچىللاشتۇرۇشتا يولغا قويۇش چارىسى:

1 - ماددا «گوۋۇيۈەننىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسى» (تۆۋەندە قىسقارتىلىپ «بەلگىلىمە» دەپ ئاتالدى) گە ئاساسەن بۇ چارە تۈزۈپ چىقىلدى.

2 - ماددا بۇ چارە جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى ئىچىدىكى كارخانىلارنىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلىرى ۋە يەككە ئىقتىسادىي تەشكىلاتلاردىكى ئەمگەكچىلەر (تۆۋەندە ئىشچى - خىزمەتچىلەر دەپ ئاتالدى) گە باب كېلىدۇ.

3 - ماددا ئىشچى - خىزمەتچىلەر كۈندە سەككىز سائەت، ھەپتىدە 40 سائەت ئىشلەيدۇ. بۇ ئىش ۋاقتى تۈزۈمىنى يولغا قويۇشتا ئىشلەپچىقىرىش ۋە خىزمەت ۋەزىپىسىنىڭ ئورۇندىلىشىغا، ئىشچى - خىزمەتچىلەر كىرىمىنىڭ كېمىيىپ كەتمەسلىكىگە كاپالەتلىك قىلىش كېرەك.

4 - ماددا پەۋقۇلئاددە شارائىتتا ئىشلىگەندە ئالاھىدە ئەھۋال كۆرۈلگەندە، ھەپتىلىك 40 سائەتلىك ئىش ۋاقتى ئاساسىدا ئىش ۋاقتىنى يەنە مۇۋاپىق قىسقارتىشقا توغرا كەلسە، بۇنى ئىشلەپچىقىرىش، خىزمەت ۋەزىپىسىنى ئورۇنداشقا كاپالەتلىك قىلىش شەرتى ئاستىدا كارخانىلار «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئەمگەك قانۇنى» نىڭ 36 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىگە ئاساسەن ئەمەلىي ئەھۋالغا قاراپ بەلگىلىسە بولىدۇ.

5 - ماددا خىزمەت خاراكتېرى ۋە ئىشلەپچىقىرىش ئالاھىدىلىكى چەكلىمىسى تۈپەيلىدىن كۈنىگە سەككىز سائەتتىن، ھەپتىسىگە 40 سائەتتىن ئىشلەش ئۆلچەملىك ئىش تۈزۈمىنى يولغا قويالمايدىغانلار، تۇراقسىز ئىش تۈزۈمى ياكى ئومۇملاشتۇرۇپ ھېسابلاش ئىش تۈزۈمى قاتارلىق باشقا ئىش ۋە دەم ئېلىش چارىسىنى يولغا قويسا، ئەمگەك مىنىستىرلىكىنىڭ «كارخانىلارنىڭ تۇراقسىز ئىش تۈزۈمى ۋە ئومۇملاشتۇرۇپ ھېسابلاش ئىش تۈزۈمىنى يولغا قويۇش توغرىسىدىكى تەكشۈرۈپ تەستىقلاش چارىسى» نى ئىجرا قىلسا بولىدۇ.

6 - ماددا ھەر قانداق ئورۇن ۋە شەخسنىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتىنى ئۆز مەيلىچە ئۇزارتىشىغا يول قويۇلمايدۇ. كارخانىلار ئىشلەپچىقىرىش، تىجارەت ئېھتىياجى بويىچە ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتىنى ئۇزارتىشقا توغرا كەلسە، «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئەمگەك قانۇنى» نىڭ 41 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىنى ئىجرا قىلسا بولىدۇ.

7 - ماددا تۆۋەندىكى پەۋقۇلئاددە ئەھۋال ۋە جىددىي ۋەزىپە تۈپەيلىدىن ئىش ۋاقتىنى ئۇزارتىشقا توغرا كەلسە بۇ چارىنىڭ 6 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمىنىڭ چەكلىمىسىگە ئۇچرىمايدۇ:

(1) تەبىئىي ئاپەت، ھادىسە ۋە باشقا سەۋەبلەر تۈپەيلىدىن خەلقنىڭ بىخەتەرلىكى، سالامەتلىكى ۋە دۆلەتنىڭ مال - مۈلكى ئېغىر تەھدىتكە ئۇچرىغان، جىددىي بىر تەرەپ قىلىشقا تېگىشلىك بولغان بولسا؛

(2) ئىشلەپچىقىرىش ئۈسكۈنىلىرى، قاتناش - ترانسپورت لىنىيىسى، جامائەت مۇئەسسەسەلىرىدىن چاتاق چىقىپ ئىشلەپچىقىرىش ۋە ئاممىنىڭ مەنپەئىتىگە تەسىر يەتكەن، ۋاقتىدا جىددىي رېمونت قىلىشقا توغرا كەلگەن بولسا؛

(3) قانۇنلۇق ھېيت - بايرام ياكى ئاممىۋى دەم ئېلىش كۈنلىرىدىكى ئىشلەپچىقىرىش توختىغان مەزگىلدىن پايدىلىنىپ ئۈسكۈنىلەرنى تەكشۈرۈپ رېمونت قىلىش، ئاسراشقا توغرا كەلگەن بولسا؛

(4) جىددىي دۆلەت مۇداپىئە ۋەزىپىسى ياكى يۇقىرىدىن دۆلەت پىلانى سىرتىدا ئورۇنلاشتۇرغان باشقا جىددىي ئىشلەپچىقىرىش ۋەزىپىلىرىنى ئورۇنداشقا، سودا، تەمىنات - سودا كارخانىلىرى ئاۋات مەزگىلدە سېتىۋېلىش، ترانسپورت، سانائەت، يېزا ئىگىلىك قوشۇمچە مەھسۇلاتلىرىنى پىششىقلاپ ئىشلەشتەك جىددىي ۋەزىپىلەرنى ئورۇنداشقا توغرا كەلگەن بولسا.

8 - ماددا بۇ چارىنىڭ 6 -، 7 - ماددىسىغا ئاساسەن ئىش ۋاقتىنى ئۇزارتىشقا توغرا كەلسە، كارخانىلار «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئەمگەك قانۇنى» نىڭ 44 - ماددىسىدىكى بەلگىلىمە بويىچە ئىشچى - خىزمەتچىلەرگە ئىش ھەققى بەرسە ياكى دەم ئېلىشنى ئورۇنلاشتۇرسا بولىدۇ.

9 - ماددا كارخانىلار ئۆزى تۇرۇشلۇق جايدىكى توك، سۇ بىلەن تەمىنلەش ئەھۋالى ۋە قاتناش قاتارلىق ئەمەلىي ئەھۋاللارغا ئاساسەن ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى ۋە ئىشچى - خىزمەتچىلەر بىلەن كېڭەشكەندىن كېيىن، ھەپتىلىك دەم ئېلىش كۈنىنى جانلىق ئورۇنلاشتۇرسا بولىدۇ.

10 - ماددا ناھىيە دەرىجىلىكتىن يۇقىرى ھەر دەرىجىلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ ئەمگەك مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرى «بەلگىلىمە» نىڭ يولغا قويۇلۇش ئەھۋالىنى نازارەت قىلىپ تەكشۈرۈپ تۇرىدۇ.

11 - ماددا ئۆلكىلىك، ئاپتونوم رايونلۇق، بىۋاسىتە قاراشلىق شەھەرلىك خەلق ھۆكۈمەتلىرىنىڭ ئەمگەك مەمۇرىي باشقۇرۇش تارماقلىرى ۋە گوۋۇيۈەننىڭ ساھەلەرنى باشقۇرۇش تارماقلىرى «بەلگىلىمە» ۋە بۇ چارە، ئۆز رايونى، ئۆز ساھەسىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىغا قاراپ يولغا قويۇش تەدبىرلىرىنى تۈزۈپ چىقسا، ئەمگەك مىنىستىرلىكىگە ئەنگە ئالدۇرسا بولىدۇ.

12 - ماددا بۇ چارە «بەلگىلىمە» بىلەن بىر ۋاقىتتا يولغا قويۇلىدۇ. 1995 - يىل 5 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ ھەپتىدە 40 سائەتتىن ئىشلەش تۈزۈمىنى يولغا قويۇشتا قىيىنچىلىقى بار كارخانىلار يولغا قويۇش ۋاقتىنى كېچىكتۈرسە بولىدۇ، لېكىن ئەڭ كېچىككەندە، 1997 - يىل 5 - ئاينىڭ 1 - كۈنى يولغا قويۇشى كېرەك. بۇ چارە يولغا قويۇلۇشتىن ئىلگىرى، ئەمگەك مىنىستىرلىكى، كادىرلار مىنىستىرلىكى 1994 - يىل 2 - ئاينىڭ 8 - كۈنى بىرلىكتە ئېلان قىلغان «گوۋۇيۈەننىڭ ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئىش ۋاقتى توغرىسىدىكى بەلگىلىمىسى» نى يولغا قويۇش چارىسى» داۋاملىق كۈچكە ئىگە.

مېيىپلارنىڭ شەپقەتچىسى

- مېيىپلارغا يار - يۆلەك بولۇش ئىلغارى ئابلىكىم قاسىم توغرىسىدا

● قاسىمجان ياسىن ● ئەزىمەت مۇسا

1991 - يىلى 6 - ئايدا قورغاس ناھىيىسىنىڭ لەڭگەر يېزىسى روشەنباغ كەنتىدە ئولتۇرۇشلۇق ئابلىكىم قاسىمنىڭ 40 مىڭ يۈەن مەبلەغ سېلىپ قۇرغان گىلەم زاۋۇتى پۈتۈپ، زاۋۇتقا ئىشچى قوبۇل قىلىش خەۋىرى قورغاس ناھىيىسىنىڭ سۈيدۈڭ بازىرىغا يېتىپ كەلدى.

1991 - يىل 6 - ئاينىڭ 17 - كۈنى ئابلىكىمنىڭ ئۆيىگە 17 ياشلاردىكى قاراقاش، ئاق سېرىق، كۆزىدىن زېرەكلىكى بىلىنىپ تۇرغان بىر قىز ئاپىسى بىلەن بىللە كىرىپ كەلدى، بۇ قىزنىڭ ئاپىسى ئابلىكىم بىلەن سالاملاشقاندىن كېيىن قىزىنىڭ ئىسمىنى تىلغا ئېلىپلا، گېپىنى داۋاملاشتۇرالماي ئۆكسۈپ يىغلاپ كەتتى. ئەسلىدە گۈلپىيە ئىسىملىك بۇ قىز ناھايىتى چىرايلىق چوڭ بولغان بولسىمۇ، گاس- گاچا بولغانلىقتىن، مەكتەپتە ئوقۇش ئىمكانىيىتىدىن مەھرۇم قالغانىكەن. شۇڭا ئاپىسى ئابلىكىم ئۇستامدىن قىزىنى گىلەم كارخانىسىغا ئىشچىلىققا قوبۇل قىلىشنى تەلەپ قىلىپ كەلگەنىدى.

ئابلىكىم 1985 - يىلدىكى ئىشنى ئېسىگە ئالدى: شۇ يىلى قورغاس ناھىيىلىك چارۋا - چاي مەھسۇلاتلىرى شىركىتىنىڭ ئېكسپورت گىلەم سېخى زىيان تارتىپ توختاپ قېلىپ، 128 نەپەر ۋاقىتلىق ئىشچى ئىشتىن بوشىتىلغانىدى. بۇلارنىڭ ئىچىدە 14 گاس - گاچا، مېيىپ قىز بار ئىدى، ئۇلار ئىشتىن بوشىتىلغاندىن كېيىن، چىقىش يولىنى تاپالمىغانىدى. ئابلىكىم تەشەببۇسكارلىق بىلەن زاۋۇت رەھبەرلىكىدىن گىلەم سېخىنى يىلىغا 6000 يۈەن پايدا تاپشۇرۇش شەرتى بىلەن ئىككى يىللىق ھۆددىگە ئالدى ھەمدە 14 نەپەر مېيىپ قىزنى ئىش بىلەن تەمىنلەپ، ئۇلارنىڭ ھەربىرىگە ھەر ئايدا 120 يۈەندىن ئىش ھەققى بەردى، زاۋۇتنى كۆتۈرە ئېلىش مۇددىتى توشقاندىن كېيىن، ئابلىكىم ئۆز ئالدىغا خۇسۇسىي گىلەم كارخانىسى قۇرماقچى بولۇپ مۇشۇ زاۋۇتنى قۇرغانىدى.

ئابلىكىم قىزنىڭ زېرەكلىك چىقىپ تۇرغان كۆزلىرىدىن، نۇرلۇق چىرايىدىن ئۇنىڭ جىسمانىي جەھەتتە مېيىپ بولغىنى بىلەن روھىي جەھەتتە ساغلام، بىجىرىم قىزلاردىن پەرقلەنمەيدىغانلىقىنى جەزىملەشتۈردى. بۇ قىزنىڭ سەرگۈزەشتىلىرى ئۇنىڭغا

بىرلەشمىسى ۋە ئاپتونوم رايونلۇق مېيىپلار بىرلەشمىسىنىڭ قوللىشى ۋە ياردىمىگە ئېرىشتى. شۇنىڭ بىلەن ئابلىكىم قاسىم 1991 - يىلى 8- ئايدا 41 ئىشچى قوبۇل قىلىپ ئىش باشلىدى، بۇ ئىشچىلارنىڭ 11 ى گاس - گاچا، مېيىپ قىزلار ئىدى. گىلەمچىلىك ئىنچىكە كەسىپ بولغاچقا، بۇ مېيىپلارغا، بولۇپمۇ گاس - گاچا قىزلارغا تەلەپكە لايىق گىلەم توقۇشنى ئۆگىتىپ چىقىش ناھايىتى تەس ئىدى. ئۇلارغا گىلەم توقۇشنىڭ يوللىرىنى قايتا - قايتا ئۆگەتسىمۇ، ئۇلار ئۆگىنىپ كېتەلمىگەچكە، ئۇلاردىن زېرىكىپمۇ قالدى. ئۇستىسىنىڭ زېرىكىپ قالغانلىقىنى سەزگەن بەزى گاس - گاچا قىزلار كۆزلىرىدىن مارجاندەك ياشلىرىنى ئاققۇزۇپ، بۇ ھۈنەرنى چوقۇم ئۆگىنىپ كېتىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈشتى. ئابلىكىم چوڭقۇر ئويغا پاتتى، مۇبادا مېنىڭ باللىرىممۇ گاس - گاچا بولۇپ قالسا، قانچىلىك ئازابلانغان بولاتتىم، بۇلار پۈتكۈل جەمئىيەتنىڭ مېھىر - شەپقىتىگە مۇھتاج، شۇڭا ھەر قانچە قىيىنچىلىق بولسىمۇ، ئۇلارنى چوقۇم جەمئىيەتكە ياراملىق ئادەم قىلىپ تەربىيىلەپ چىقىشىم كېرەك، دېگەننى خىيال ئېكرانىدىن ئۆتكۈزدى - دە، بىر نەچچە ئاي مەخسۇس مېيىپلارنىڭ تىل - شەرەتلىرىنى تىرىشىپ ئۆگەندى. بەزى مېيىپلارنىڭ پۇتى ئاجىز بولغاچقا، پاتقاق، ھاۋا كىلىماتى ناچار كۈنلەردە ئىشقا كېلىش - ئۆيىگە قايتىشتا قىينىلاتتى، ئابلىكىم قاسىم ئۇلارنى مۇۋاپىق ئىشقا ئورۇنلاشتۇردى. لەڭگەر يېزىسىدىكى خەيرىيە مەكتىپىدىن پېنسىيىگە چىققان مېيىپ ئوقۇتقۇچى ئەخمىدى ئەمەتنىڭ قىزى ماھىرەنى ئابلىكىم قاسىم ئىشقا ئۆزى ئاپىرىپ، ئىشتىن ئۆزى ئەكېلىپ، سوتسىيالىستىك جەمئىيەتنىڭ ئىللىقلىقىنى بۇ مېيىپنىڭ قەلبىگە سىڭدۈردى. ھازىر ئۇ ماھىرەنى ئازابتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن، ۋېلسىپىت بىلەن ئىككى كىلومېتىر يول يۈرۈپ، ئۇنىڭ ئۆيىگە يۆگەيدىغان يىپ ئاپىرىپ بېرىپ، ئەتىسى ئەكېتىدىغان بولدى. بۇ ئىشتىن ماھىرەنىڭ ئۆيىدىكىلىرى ئىنتايىن مىننەتدار بولدى. قورغاس ناھىيىلىك چاي - چارۋا مەھسۇلاتلىرى

180 يۈەن ئىش ھەققى بەرگەندىن باشقا، ھەر يىلى 50 يۈەندىن كۆمۈر پۇلى، 30 يۈەندىن داۋالىنىش پۇلى بەردى، ناھىيىلىك مېيىپلار بىرلەشمىسىدىن ئادەم تەكلىپ قىلىپ، مېيىپلار ۋە ئىشچىلار بىلەن بىرلىكتە «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ مېيىپلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى كاپالەتلەندۈرۈش قانۇنى»، ئاپتونوم رايوننىڭ مېيىپلار قانۇنىنى يولغا قويۇش چارىسىنى ئۆگىنىپ ماڭدى. «شىنجاڭ گېزىتى»، «شىنجاڭ قانۇنچىلىق گېزىتى»، «شىنجاڭ پەن - تېخنىكا گېزىتى» گە مۇشتەرى بولۇپ، ئىشچىلارنىڭ ئىلىم - پەن ئۆگىنىش قىزغىنلىقىنى ئاشۇردى. ئابلىكىم قاسىم ئىشچىلارنىڭ مەنىۋى تۇرمۇشىنى جانلاندۇرۇشقىمۇ ئالاھىدە ئەھمىيەت بەردى. ھەر ئايدا سەككىز كۈن تۈرلۈك كۆڭۈل ئېچىش پائالىيەتلىرىنى ئۇيۇشتۇردى. ھەر يىلى 7 - ئايلاردا ئۇلارنى مەنزىرىلىك كەڭساي ۋە سايرام بويلىرىنى ساياھەت قىلدۇردى. ئابلىكىم قاسىم مەكتەپ ۋە روشەنباغ كەنتىدىكى مېيىپلارغا 8000 يۈەن ياردەم قىلدى. كارخانىدىكى مېيىپلارغا بەش يىل ئىچىدە 8000 يۈەن پاراۋانلىق پۇلى بەردى. ئۇنىڭ بۇ مېيىپلار كارخانىسى يىلدىن يىلغا روناق تېپىپ، 1991 - يىلدىن 1995 - يىلى 2 - ئايغىچە 4000 پارچىدىن ئارتۇق گىلەم توقۇدى. گىلەملىرى 12 خىلغا يېتىپ، بازىرى ئىتتىك مەھسۇلاتقا ئايلاندى، مېيىپلار كارخانىسىنىڭ مەھسۇلاتلىرىنى قازاقىستان، ئۆزبېكىستان، تاجىكىستان، قىرغىزىستان قاتارلىق دۆلەتلەرنىڭ سودىگەرلىرى قىزغىن سېتىۋالغاندىن سىرت، ئىچكى موڭغۇل ئاپتونوم رايونى ۋە باشقا ئۆلكىلەردىن كەلگەنلەرمۇ ياقتۇرۇپ سېتىۋالدى. ھازىر مېيىپلار كارخانىسىنىڭ مۇقىم مەبلىغى 120 مىڭ يۈەنگە يەتتى، كارخانا 1991 - يىلدىن 1995 - يىلى 2 - ئايغىچە دۆلەتكە 20 مىڭ يۈەندىن كۆپرەك باج تاپشۇردى.

ئابلىكىم قاسىم ئەمگىكىگە يارىشا شەرەپ تاپتى. 1993- يىلى 5 - ئايدا قورغاس ناھىيىسى بويىچە مېيىپلارغا يار - يۆلەك بولۇش نەمۇنىچىسى، 1994 - يىلى 9 - ئايدا قورغاس ناھىيىسى بويىچە مائارىپنى قوللاش نەمۇنىچىسى بولۇپ تەقدىرلىنىپ مۇكاپاتلاندى. ئۇ ھازىر مېيىپلارغا يار - يۆلەك بولۇش ئۈچۈن، بازار ئۇچۇرىغا ئەھمىيەت بېرىپ، قورغاس ناھىيىسىدە مېيىپلار ئاياغ كىيىم كارخانىسى قۇرۇش تەييارلىقىنى جىددىي ئىشلەۋاتىدۇ.

پوسكام ناھىيىسى چېرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇپ، خىزمەت ئىستىلىنى ياخشىلاشنى ئۈزلۈكسىز كۈچەيتمەكتە

پوسكام ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى يېقىنقى يىللاردىن بۇيان چېرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش خىزمىتىنى مۇھىم ئىشلار قاتارىدا چىڭ تۇتۇپ، بىر قىسىم دۆلەت خادىملىرىنىڭ خىزمەت قولايلىقىدىن پايدىلىنىپ پارا قوبۇل قىلىش، پارا بېرىش، كوللېكتىپ ۋە شەخسلەرنى قاقتى - سوقتى قىلىش، ھۆكۈمەت پۇلىغا خىيانەت قىلىش، ھۆكۈمەت پۇلىغا مېھمان چاقىرىش، ھۆكۈمەت پۇلىنى بۇزۇپ - چېچىپ، ئۆزى نەپ ئېلىش، قالايمىقان ھەق ئېلىش، قالايمىقان جەرىمانە قويۇشتەك ناچار قىلمىشلىرىنى قانۇن بويىچە بىر تەرەپ قىلىپ، ياخشى ئىجتىمائىي ئۈنۈمگە ئېرىشتى.

بۇ ناھىيە پارتىيە مەركىزىي كومىتېتى ۋە گوۋۇيۈەننىڭ چېرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش خىزمىتىنى ياخشى ئىشلەش توغرىسىدىكى قارارى ۋە مەركىزىي ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتىنىڭ ئىنتىزام تەكشۈرۈش خىزمىتى يىغىنىنىڭ روھى بويىچە چېرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش كۈرىشىنى ئەستايىدىل قانات يايدۇردى. ناھىيىلىك پارتكوم ۋە خەلق ھۆكۈمىتى مەخسۇس يىغىن چاقىرىپ، پوسكام ناھىيىسىنىڭ ئەمەلىيىتىگە بىرلەشتۈرگەن ھالدا ناھىيىنىڭ چېرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇشنى قانات يايدۇرۇش ئومۇمىي پىلانىنى مۇزاكىرە قىلىپ ئورۇنلاشتۇردى. 26 قېتىم چېرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش سەپەرۋەرلىك يىغىنى ئېچىپ، بۇ خىزمەتكە بولغان رەھبەرلىكنى كۈچەيتتى. مەخسۇس چېرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش كۈرىشىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى، گۇرۇپپا قارمىقىدا مەخسۇس ئىشخانا ۋە تەشۋىقات گۇرۇپپىسى تەسىس قىلدى. ھەر قايسى ئىدارە - جەمئىيەت ۋە يېزا - بازار، مەيدانلارمۇ چېرىكلىشىشكە قارشى تۇرۇش كۈرىشىگە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىلىرىنى قۇرۇپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەردىن پاك - دىيانەتلىك بولۇشنى تەلەپ قىلدى. رەھبىرىي كادىرلار باشلامچىلىق بىلەن پاك - دىيانەتلىك بولۇشنى تەشەببۇس قىلىپ، خەلقنىڭ ئىشەنچىنى قولغا كەلتۈردى. ئاممىنىڭ ئىنكاسى كۈچلۈك بولغان ناتوغرا ئىشلارنى ۋاقتىدا تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى. 1989 - يىلى 6 - ئايدا ناھىيىلىك پاختا - چىگىت شىركىتىگە ئىشچى قوبۇل قىلىش ئىمتىھانىدا قىسمەن رەھبىرىي يولداشلارنىڭ ساختىپەزلىك قىلغانلىقىدىن ئامما بەكمۇ نارازى بولغانىدى، ناھىيىلىك ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى ۋە رېۋىزىيە ئىدارىسى بىرلىكتە تەكشۈرۈپ، بۇ ساختىپەزلىك ئەنزىسىگە چېتىشلىق بولغان ناھىيىلىك كادىرلار ئىدارىسىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى، كادىرلار ئىدارىسى قارمىقىدىكى ئەمگەك سۇغۇرتا ئىدارىسىنىڭ باشلىقى قاتارلىق كىشىلەرنى ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىدى. يىما يېزىسىنىڭ باشلىقىنىڭ ھوقۇقىدىن پايدىلىنىپ نەپسانىيەتچىلىك قىلغان ئەنزىسى، كۆيىاغ يېزىلىق پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسىنىڭ كۆپ جايغا ئۆي سېلىش ۋە ئۆي ھايانكەشلىكى قىلىش ئەنزىسى، ناھىيىلىك پاختا - چىگىت شىركىتى قارمىقىدىكى ئۈنۈمپەرسال ياغ زاۋۇتىنىڭ ئومۇمنىڭ پۇلىنى يۆتكەپ ئىشلىتىش ئەنزىسى، ناھىيىلىك دورا باشقۇرۇش شىركىتىنىڭ مالىيە ئىنتىزامىغا خىلاپلىق قىلىپ، ئومۇمنىڭ پۇلىغا كوللېكتىپ خىيانەت قىلىش ئەنزىسى قاتارلىق يەتتە چوڭ ئەنزىنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلىپ، مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارنىڭ ياخشى باھاسىغا ئېرىشتى. ناھىيىلىك دورا باشقۇرۇش شىركىتىنىڭ مالىيە ئىنتىزامىغا خىلاپلىق قىلىپ، ئومۇمنىڭ پۇلىنى شەخسلەرگە بۆلۈپ بەرگەنلىك ئەنزىسىنى چوڭقۇر تەكشۈرۈپ، شەخسلەر بۆلۈشۈۋالغان 60 مىڭ يۈەن پۇلنى ئەسلىگە كەلتۈردى.

ناھىيىلىك ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى بىلەن رېۋىزىيە ئىدارىسى ئۆزىنىڭ فۇنكسىيىلىك رولىنى تولۇق جارى قىلدۇرۇپ، يېزا - بازار (مەيدان) لاردىكى ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتلىرىغا قاتتىق تەلەپ قويۇپ، ئاساسىي قاتلام ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتلىرىنىڭ كەسپىي ساپاسىنى ئۆستۈرۈپ، قانۇن - ئىنتىزامغا خىلاپ بىر تۈركۈم ئىقتىسادىي ئەنزىلەرنى تەكشۈرۈپ بىر تەرەپ قىلدى. «ئۈچ قالايمىقان» نى تۈزىتىشنى قانات يايدۇرۇپ، مەخسۇس «ئۈچ قالايمىقان»نى تۈزىتىشكە رەھبەرلىك قىلىش گۇرۇپپىسى قۇردى. «ئۈچ قالايمىقان»نى تەكشۈرۈشتە ئالدى بىلەن ئۆزىنى ئۆزى تەكشۈرۈشنى يولغا قويدى، 127 ئورۇن ئۆزىنى ئۆزى تەكشۈردى. ناھىيىلىك جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسىگە قاراشلىق قاتناش ساقچىلىرى چوڭ ئەترىتى ياللاپ ئىشلەتكەن خادىملار خىزمەت بېجىرىش جەريانىدا قالايمىقان ۋەزىپە ئىجرا قىلىپ، جەرىمانە تاپشۇرغۇچى ئورۇن ۋە شەخسلەردىن ھۆججەت تەلەپ قىلسا 50 يۈەن، ھۆججەت تەلەپ قىلمىسا 10 يۈەن جەرىمانە پۇلى ئالغان، بۇ ئەھۋالدىن ناھىيىلىك ئىنتىزام تەكشۈرۈش كومىتېتى ۋە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلار خەۋەر تاپقاندىن كېيىن، ج خ قاتناش ساقچىلىرى چوڭ ئەترىتىگە تەنقىد - تەربىيە ئىشلىگەندىن باشقا، قاتناش ساقچى ئەترىتى ياللاپ ئىشلەتكەن خادىملارنى ئېنىقلاپ، يول تەكشۈرۈش خىزمىتىنى كادىر - ساقچىلار ئۆزى بىۋاسىتە ئۈستىگە ئېلىپ ئىشلەشنى بەلگىلىدى. شۇنىڭ بىلەن بىرۋاقىتتا ج خ قاتناش ساقچىلىرى ۋەزىپىنى خاتا ئىجرا قىلسا، تاشيول قاتنىشىنى باشقۇرۇش نىزامىدىكى مۇناسىۋەتلىك بەلگىلىمىلەر بويىچە قاتتىق بىر تەرەپ قىلىنىدى. قالايمىقان يىغىۋېلىنغان 33 مىڭ يۈەن جەرىمانە پۇل ناھىيىلىك مالىيە ئىدارىسىگە تاپشۇرۇلدى. ئۆتكەن يىلى ئاقتام يېزىسىدا يۈز بەرگەن دۆلەت كادىرلىرى يەر ئىگىلەپ تېرىپ، ھېچقانداق ھەق تاپشۇرمىغانلىق ئەھۋالىنى چوڭقۇر تەكشۈرۈپ، ئىگىلەپ تېرىۋالغان يەرلەرنى قايتۇرۇۋالدى. تاپشۇرماي كېلىۋاتقان ئوغۇت پۇلى ۋە سۇلياۋ يوپۇق پۇللىرىنى ئەسلىگە كەلتۈردى. بۇ ئىشقا چېتىشلىق بولغان يېزا باشلىقى، مۇئاۋىن يېزا باشلىقى قاتارلىق تۆت كىشىگە پارتىيە ئىچىدە قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇش جازاسى بەردى. بىر مۇئاۋىن يېزا باشلىقىنى ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلىدى. ئۈچ كىشىنى باشقا ئورۇنلارغا يۆتكىۋەتتى.

تۇرسۇنجان ئېلى

تۇرپان ئېلېكتر ئىشلىرى ئىدارىسى كەسپتىكى ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش خىزمىتىنى چىڭ تۇتتى

تۇرپان ئېلېكتر ئىشلىرى ئىدارىسى رەھبەرلىكى ئاممىغا دادىل باشلامچى بولۇپ، تۈزۈملەرنى مۇكەممەللەشتۈرۈپ، پۇختا ۋە كۈچلۈك تەدبىرلەرنى قوللىنىپ، پاكلىق قۇرۇلۇشى ۋە ناتوغرا ئىستىللارنى تۈزىتىش خىزمىتىدە كۆرۈنەرلىك نەتىجىلەرنى قولغا كەلتۈردى.

يېقىنقى يىللاردىن بۇيان، ئېلېكتر ئىشلىرى كەسپىدىكى ناتوغرا ئىستىللار بۇ كارخانىدا ناچار ئىجتىمائىي تەسىر پەيدا قىلغانىدى. تۇرپان ئېلېكتر ئىشلىرى ئىدارىسى خەلقنىڭ ئېلېكتر ئىشلىرىنى خەلق ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇش مەقسىدە چىڭ تۇرۇپ، پاك بولۇش، ئىستىل تۈزىتىشكە دائىر ھەرخىل تۈزۈملەرنى بېكىتىپ چىقتى. رەھبەرلەر تۈزۈمگە ئۆزلىرى باشلامچى بولۇپ رىئايە قىلدى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش تارماقلىرى مەخسۇس تەكشۈرۈپ تۇردى ۋە نازارەتچىلىك قىلدى. ۋىلايەتكە قاراشلىق ھەر قايسى يېزىلاردا يېزىلىق توك ئىشلىرىنى باشقۇرۇش پونكىتلىرىنى تەسىس قىلىپ، توك بىلەن بىۋاسىتە تەمىنلەش، توك ئىشلىرىنى بىۋاسىتە باشقۇرۇش، توك سائىتىنى بىۋاسىتە تەكشۈرۈش، توك ھەققىنى بىۋاسىتە يىغىشتىن ئىبارەت «تۆتتە بىۋاسىتە بولۇش» چارىسىنى يولغا قويدى ھەمدە پاش قىلىش ساندۇقى ئورناتتى. ئېلېكتر ئىشلىرى خىزمەتچىلىرى ۋە رەھبىرىي كادىرلارنىڭ خىزمىتى ئامما تەرىپىدىن نازارەت قىلىنىپ، باشقا سېلىقلارنى توك ھەققىگە قوشۇپ يىغىش، توك ھوقۇقىدىن پايدىلىنىپ ئۆزىنى بېيىتىش، توك زومىگىرى بولۇۋېلىش ئىللەتلىرى تىزگىنلەندى. بۇنىڭ بىلەن 1993 - يىلى بىر يىلدىلا دېھقانلارنىڭ توك ھەققى يۈكى 2 مىليون يۈەندىن كۆپرەك ئازايدى. بۇ ئىدارە بۇ نەتىجىلىرى بىلەن ئېلېكتر ئېنېرگىيىسى مىنىستىرلىكى تەرىپىدىن «ئۈچكە مۇلازىمەت قىلىش» (يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن، دېھقانلار ئۈچۈن، يېزىلارنى ئېلېكترلەشتۈرۈش ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىش) تا ئۈلگىلىك ئورۇن بولۇپ مۇكاپاتلاندى.

ئەنۋەر خالىق

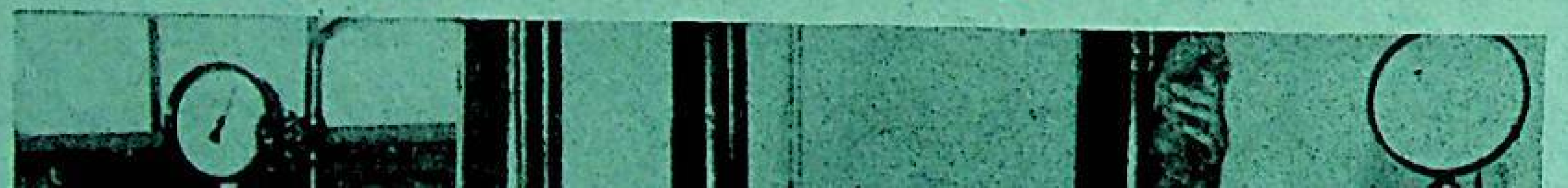

غۇلجا شەھىرىدە بازار باشقۇرۇش كۈچەيتىلىپ، ئىستېمالچىلارنىڭ مەنپەئىتى قوغدالدى

غۇلجا شەھىرى ئۆتكەن يىلى «جوڭخۇا خەلق

توپ سېتىش ئورنى ۋە ماگىزىنىدا ئالتەقېتىم چوڭ

ھەققى بەردى، زاۋۇتنى كۆتۈرە ئېلىش مۇددىتى توشقاندىن كېيىن، ئابلىكىم ئۆز ئالدىغا خۇسۇسىي گىلەم كارخانىسى قۇرماقچى بولۇپ مۇشۇ زاۋۇتنى قۇرغاندى.

ئابلىكىم قىزنىڭ زېرەكلىك چېقىپ تۇرغان كۆزلىرىدىن، نۇرلۇق چىرايىدىن ئۇنىڭ جىسمانىي جەھەتتە مېيىپ بولغىنى بىلەن روھىي جەھەتتە ساغلام، بىجىرىم قىزلاردىن پەرقلەنمەيدىغانلىقىنى جەزىملەشتۈردى. بۇ قىزنىڭ سەرگۈزەشتىلىرى ئۇنىڭغا قاتتىق تەسىر قىلدى - دە، ئۇ گىلەم توقۇش كارخانىسىنى مېيىپلارغا يار - يۆلەك بولۇش كارخانىسغا ئۆزگەرتىش قارارىغا كەلدى ۋە قورغاس ناھىيىلىك مېيىپلار بىرلەشمىسىگە ئىلتىماس قىلدى. ئۇنىڭ ئىلتىماسى قورغاس ناھىيىلىك مېيىپلار

... ئۆزى ئاپىرىپ، ئىشتىن ئۆزى ئەكىلىپ، سوتسىيالىستىك جەمئىيەتنىڭ ئىللىقلىقىنى بۇ مېيىپنىڭ قەلبىگە سىڭدۈردى. ھازىر ئۇ ماھىرەنى ئازابتىن قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن، ۋېلسىپىت بىلەن ئىككى كىلومېتىر يول يۈرۈپ، ئۇنىڭ ئۆيىگە يۆگەيدىغان يىپ ئاپىرىپ بېرىپ، ئەتىسى ئەكېتىدىغان بولدى. بۇ ئىشتىن ماھىرەنىڭ ئۆيىدىكىلىرى ئىنتايىن مىننەتدار بولدى. قورغاس ناھىيىلىك چاي - چارۋا مەھسۇلاتلىرى شىركىتىنىڭ پېنسىيىگە چىققان پېشقەدەم خىزمەتچىسى زاۋۇزنىڭ قىزى ئامىنەمۇ پۇتى ئاجىز ئىدى، ئابلىكىم قاسىم ئۇنىڭغا بىر ۋېلسىپىت ئېلىپ بەردى.

ئابلىكىم قاسىم ھازىر مېيىپلارغا ھەر ئايدا

... مۇكاپاتلاندى. ئۇ ھازىر مېيىپلارغا يار - يۆلەك بولۇش ئۈچۈن، بازار ئۇچۇرىغا ئەھمىيەت بېرىپ، قورغاس ناھىيىسىدە مېيىپلار ئاياغ كىيىم كارخانىسى قۇرۇش تەييارلىقىنى جىددىي ئىشلەۋاتىدۇ.

... تۈزۈملىرىنى بېكىتىپ چىقتى. رەھبەرلەر تۈزۈمگە ئۆزلىرى باشلامچى بولۇپ رىئايە قىلدى، ئىنتىزام تەكشۈرۈش تارماقلىرى مەخسۇس تەكشۈرۈپ تۇردى ۋە نازارەتچىلىك قىلدى. ۋىلايەتكە قاراشلىق ھەر قايسى يېزىلاردا يېزىلىق توك ئىشلىرىنى باشقۇرۇش پونكىتلىرىنى تەسىس قىلىپ، توك بىلەن بىۋاسىتە تەمىنلەش،

دېھقانلارنىڭ توك ھەققى يۇقىرى 2 مىليون يۈەندىن كۆپرەك ئازايدى. بۇ ئىدارە بۇ نەتىجىلىرى بىلەن ئېلېكتر ئېنېرگىيىسى مىنىستىرلىكى تەرىپىدىن «ئۈچكە مۇلازىمەت قىلىش» (يېزا ئىگىلىكى ئۈچۈن، دېھقانلار ئۈچۈن، يېزىلارنى ئېلېكترلەشتۈرۈش ئۈچۈن مۇلازىمەت قىلىش) تا ئۈلگىسىگە يەتكەن ئورۇن بولۇپ مۇكاپاتلاندى.

ئەنۋەر خالىق

... ئەھۋالىنى چوڭقۇر تەكشۈرۈپ، ئىگىلىۋالغان يەرلەرنى قايتۇرۇۋالدى. ئاپشۇرماي كېلىۋاتقان ئوغۇت پۇلى ۋە سۇلياۋ يوپۇق پۇللىرىنى ئەسلىگە كەلتۈردى. بۇ ئىشقا چېتىشلىق بولغان يېزا باشلىقى، مۇئاۋىن يېزا باشلىقى قاتارلىق ئۈچ كىشىگە پارتىيە ئىچىدە قاتتىق ئاگاھلاندۇرۇش جازاسى بەردى. بىر مۇئاۋىن يېزا باشلىقىنى ۋەزىپىدىن ئېلىپ تاشلىدى. ئۈچ كىشىنى باشقا ئورۇنلارغا يۆتكىۋەتتى.

تۇرسۇنجان ئېلى

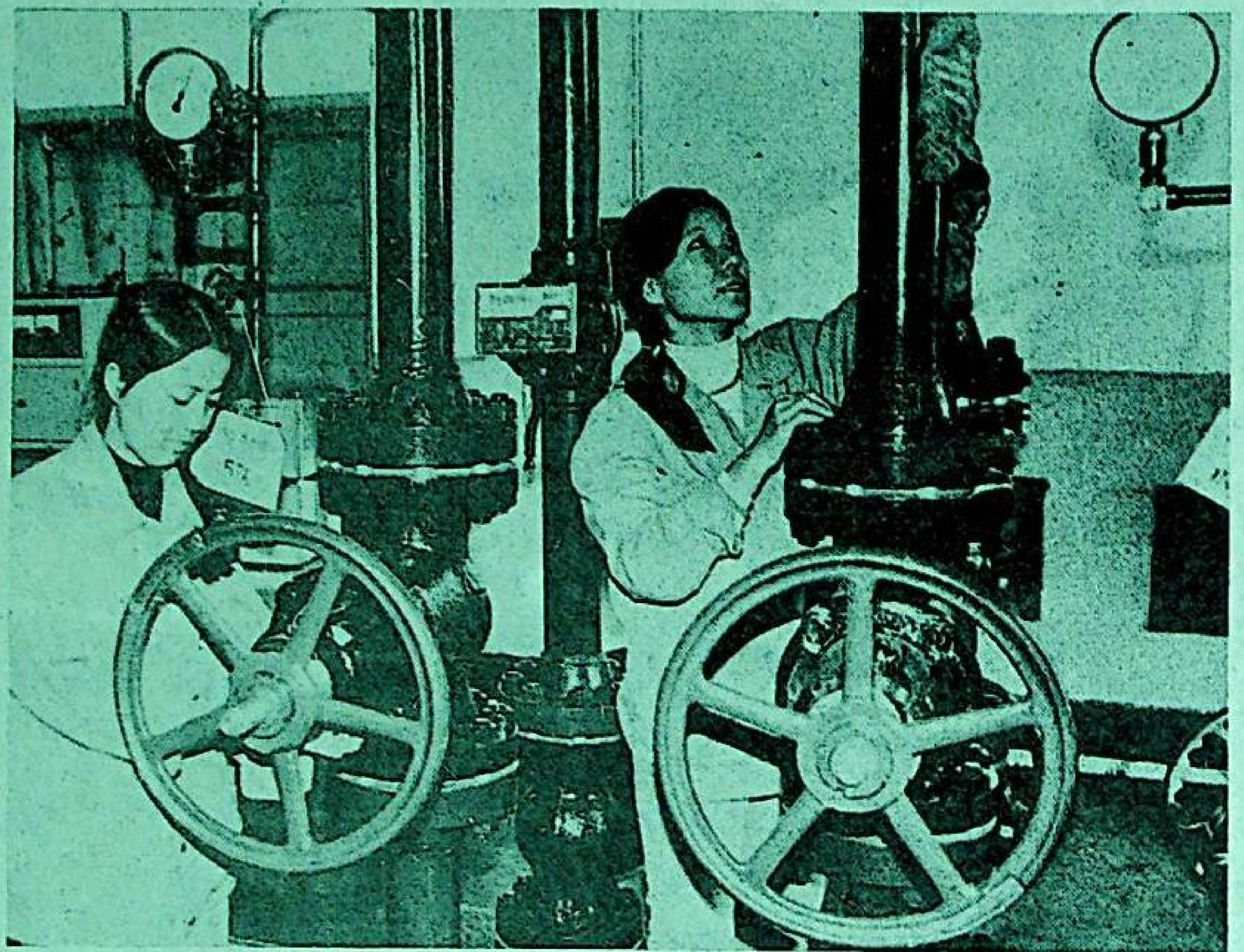

قارامايى نېفىت ئېلىش 1 - زاۋۇتى بۇ يىل كىرىشى بىلەن بىخەتەر ئىشلەپچىقىرىشتىكى ھالقىلىق خىزمەتلەرنى پۇختا ئىشلەپ، ئۇسكۇنىلەرنى داۋاملىق تەكشۈرۈپ، كۈنلۈك سۇ بېرىش مىقدارىنى 6130 كۇب مېترغا يەتكۈزۈپ، نېفىتلىككە سۇ بېرىش خىزمىتىگە كاپالەتلىك قىلدى.

سۈرەتتە: 205 - سۇ بېرىش پونكىتىدىكى ئايال ئىشچىلار ئۇسكۇنىلەرنى تازىلىماقتا.

ئابدۇمامۇت ئەبەيدۇللا فوتوسى

غۇلجا شەھىرىدە بازار باشقۇرۇش كۈچەيتىلىپ، ئىستېمالچىلارنىڭ مەنپەئىتى قوغدالدى

غۇلجا شەھىرى ئۆتكەن يىلى «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتىنىڭ ئىستېمالچىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى» نى ۋە باشقا قانۇن-نىزاملارنى كەڭ تەشۋىق قىلىپ، ساختا ماللارغا زەربە بېرىش كۈرىشىنى چوڭقۇر قانات يايدۇرۇپ، ناتوغرا ھەرىكەتلەرگە قارشى تۇرۇپ، بازار تەرتىپىنى ساقلاپ، ئىستېمالچىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغدىدى.

سودا - سانائەت تارماقلىرى 35 نەپەر يەككە سودا - سانائەتچىنى خالىسانە نازارەتچىلىككە تەكلىپ قىلىپ، ئۇلار ئارقىلىق ھەر ئايدا بىر قېتىم ئەھۋال ئىگىلەپ تۇردى. شۇ ئاساستا، قانۇن - نىزاملارغا خىلاپلىق قىلىش، ھايانكەشلىك قىلىش دېلوسىدىن 46 نى، كىنىشكىسىز تىجارەت قىلغان 6000 يەككە تىجارەتچىنى بىر تەرەپ قىلدى. ساختا ھاراق ياساپ ساتقان ئورۇندىن بەشنى پاچاقلىدى. يۇقىرىغا 35 مىڭ يۈەن جەرىمانە سوممىسىنى تاپشۇردى، ئىستېمالچىلارنى 13 مىڭ 200 يۈەنلىك زىياندىن ساقلاپ قالدى.

سودا - سانائەت، مال باھاسى، تازىلىق، ئۆلچەم تارماقلىرى ئۆز ئارا بىرلىشىپ ماسلىشىپ، دۆلەت، كوللېكتىپ ۋە يەككە ئىگىلىكتىكى 113 كارخانا، توپ سېتىش ئورنى ۋە ماگىزىنىدا ئالتە قېتىم چوڭ تەكشۈرۈش ئېلىپ بېرىپ، 453 مىڭ 600 يۈەن قىممىتىدىكى ساختا ھاراق، تېلېۋىزور، تاماكا، موم قەغەز، دورىلارنى ئىنقىلاپ چىقىپ بىر تەرەپ قىلدى. 3 - ئاينىڭ 15 - كۈنى (خەلقئارا ئىستېمالچىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش كۈنى) 250 مىڭ يۈەن قىممىتىدىكى ساختا، سۈپەتسىز ناچار ماللارنى كۆيدۈرۈۋەتتى. تۈرلۈك ئاخبارات ۋاسىتىلىرىدىن پايدىلىنىپ، «ئىستېمالچىلارنىڭ ھوقۇق - مەنپەئىتىنى قوغداش قانۇنى» نى تەشۋىق قىلىپ، ئىستېمالچىلارنىڭ قانۇن ئېڭىنى ئۆستۈردى. ئۆتكەن يىلى ئىستېمالچىلار جەمئىيەتلىرى ھال - ئەھۋال ئېيتىپ كەلگەن 8000 ئادەم (قېتىم) نى كۈتۈۋالدى. ئائىلە ئېلېكتر سايمانلىرىدىن 111 نى، كۈندىلىك تۇرمۇش بۇيۇملىرىدىن 93 نى، يېمەك - ئىچمەك، مۇلازىمەت، سۈپەت، باھا، ئۆلچەم مەسىلىسىگە ياتىدىغان 240 دېلونى بىر تەرەپ قىلىپ، ئىستېمالچىلارنى 349 مىڭ 800 يۈەنلىك زىياندىن ساقلاپ قالدى.

روزى بىلال ئەرشىدىن

قەشقەر ۋىلايەتلىك سېمونت زاۋۇتى

ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ تۇرمۇشىغا ھەقىقىي تۈردە كۆڭۈل بۆلمەكتە

قەشقەر ۋىلايەتلىك سېمونت زاۋۇتى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ تۇرمۇشىغا ھەقىقىي تۈردە كۆڭۈل بۆلۈپ، ئۇلارنىڭ ئاكتىپلىقىنى قوزغاپ، كارخانىنىڭ ھاياتىي كۈچىنى ئاشۇرماقتا.

زاۋۇت قۇرۇلغان 37 يىلدىن بۇيان، بىر كورپۇسمۇ ئائىلىلىكلەر ئولتۇراق بىناسى سېلىنمىغاچقا، نۇرغۇن ئىشچى - خىزمەتچىلەر 60 - يىللاردا خام كېسەك بىلەن سېلىنغان ئۆيلەردە ئولتۇرۇپ كەلگەنىدى. بۇلتۇر زاۋۇت پارتكومى ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئولتۇراق ئۆي شارائىتىنى ياخشىلاش ئۈچۈن، ئىشخانا بىناسى سېلىشقا تەييارلىغان مەبلەغنى ئىككى كورپۇس ئائىلىلىكلەر ئولتۇراق بىناسى سېلىشقا ئىشلىتىپ، ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ ئارزۇسىنى قاندۇردى. ھەر يىلى يىل ئاخىرىدا بىر قېتىم ئىشچى - خىزمەتچىلەرنىڭ تۇرمۇش ئەھۋالىنى تەكشۈرۈپ، ئالاھىدە قىيىنچىلىقى بارلارنىڭ قىيىنچىلىقىنى ۋاقتىدا ھەل قىلىپ بەردى. ئىشلەپچىقىرىشنىڭ 1 - سېپىدىكى ئىشچىلارنىڭ ئاكتىپلىقىغا ئىلھام بېرىش ئۈچۈن، ئىش ھەققى، داۋالىنىش راسخوتى، چاڭ - توزاندىن بۇلغىنىش راسخوتى قاتارلىق جەھەتلەردە 1 - سەپتىكىلەرگە ئالاھىدە غەمخورلۇق قىلدى. ئۆتكەن يىلى 1 - سەپتىكى ئىشچىلارنىڭ ئايلىق مۇكاپات سوممىسى ئەڭ كۆپ بولغاندا 800 يۈەندىن ئاشقان بولسا، 3 - سەپتىكى خادىملارنىڭ ئايلىق مۇكاپات سوممىسى ئەڭ كۆپ بولغاندا 70 يۈەن بولدى. بۇنىڭ بىلەن ئىشچى-خىزمەتچىلەرنىڭ ئاكتىپلىقى ئېشىپ، ئىشلەپچىقىرىش ئىلگىرى سۈرۈلدى. ئۆتكەن يىلى بۇ زاۋۇت ئىشلەپچىقارغان سېمونت 61 مىڭ 136 تونىنغا يېتىپ، ئالدىنقى يىلدىكىدىن 14.7% ئاشتى، سېمونتلارنىڭ سېتىلىش نىسبىتى 100 پىرسەنتكە يەتتى.

ئابدۇۋېلجان مەتىمىن

ئەپۇ سوراش خېتى

مېنىڭ «ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى»نىڭ 993 - ساندا بېسىلغان «زەھەرلىك چېكىملىك چەككەن ۋە ساقلىغان ئەر- ئايال قانۇنىي جازاغا تارتىلدى» سەرلەۋھىلىك خەۋىرىمدە جاۋابكار ئەخمەت قاۋۇز «دۇۋا سېمونت زاۋۇتىنىڭ ئىشچىسى »دەپ خاتا يېزىلىپ قالغاچقا، خوتەن ۋىلايەتلىك دۇۋا سېمونت زاۋۇتىنىڭ نام - شۆھرىتىگە تەسىر يەتتى. بۇ مېنىڭ خەۋەرنىڭ چىنلىقىغا ئەھمىيەت بەرمىگەنلىكىمدىن كېلىپ چىقتى. شۇڭا خوتەن ۋىلايەتلىك دۇۋا سېمونت زاۋۇتىدىن ئەپۇ سورايمەن ھەمدە مۇشتىرىلارنىڭ تۈزىتىپ ئوقۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

گۇما ناھىيە موجى يېزىلىق باشلانغۇچ مەكتىپىدىن:

ئىدرىس توختىباقى

تىرىشچانلىق بىلەن ئىشلەپ، ئىقتىسادچىللىق بىلەن مەكتەپ باشقۇرۇشنىڭ ئۈنۈمى ياخشى بولدى

چاپچال ناھىيىسى مائارىپ ئىسلاھاتىنىڭ مۇھىم نۇقتىسىنى ئوقۇتۇش سۈپىتىنى ئۆستۈرۈش ۋە ئوقۇتۇش شارائىتىنى ياخشىلاشقا قارىتىپ، ياخشى نەتىجىلەرگە ئېرىشتى. بۇ ناھىيە 1983 - يىلى تىرىشچانلىق بىلەن ئىشلەپ، ئىقتىسادچىللىق بىلەن مەكتەپ باشقۇرۇشنى ۋىلايەت بويىچە ئەڭ بالدۇر تۇتتى. بۇ خىزمەت ناھىيە بويىچە كەڭ قانات يېيىپ، مەكتەپلەر ئۆزلىرىنىڭ تەبىئىي ئەۋزەللىكىدىن پايدىلىنىپ، دېھقانچىلىق بىلىملىرىنى ئۆگىنىش بازىسى، زاۋۇت، باقمىچىلىق قاتارلىق 3 - كەسىپ نۇقتىلىرىنى قۇردى. ناھىيىلىك مائارىپ ئىدارىسى 42 خادىمنى مەخسۇس 3 - كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىشقا ئاجراتتى. ھەر قايسى يېزا، كەنتلەر ئۆز ئەمەلىيىتىگە ئاساسەن مەكتەپلەرگە يەر ياكى قوي ھەل قىلىپ بەردى. ھەر قايسى تارماقلار بۇ ئىشقا يېقىندىن كۆڭۈل بۆلدى. 1989-يىلدىن 1992 - يىلغىچە كەسپىي بانكىلار مەكتەپلەرگە 250 مىڭ 800 يۈەن قەرز ھەل قىلىپ بەردى، باج تارماقلىرى مەكتەپ باشقۇرغان كارخانىلاردىن باجنى كەچۈرۈم قىلدى. يەر باشقۇرۇش تارماقلىرى مەكتەپلەرگە تېرىلغۇ يەر ھەل قىلىپ بەردى. مائارىپ ئىدارىسى بىلەن شتات كومىتېتى مەكتەپلەرگە ئەھۋالغا قاراپ شتات ئاجرىتىپ بەردى. ناھىيىلىك مائارىپ ئىدارىسى تىرىشچانلىق بىلەن مەكتەپ باشقۇرۇش ئىشخانىسىغا بەش خادىم ۋە كىچىك ماشىنا ئاجرىتىپ بەردى. بۇنىڭ بىلەن ناھىيىنىڭ مائارىپ سېپىدە باتۇرلۇق بىلەن ئالغا بۆسۈپ ماڭالايدىغان، تىرىشىپ ئىشلەپ، ئىقتىسادچىللىق بىلەن مەكتەپ باشقۇرالايدىغان كۈچلۈك قوشۇن بارلىققا كەلدى.

بۇ ناھىيىنىڭ بەشسومۇل يېزىلىق مەركىزىي باشلانغۇچ مەكتىپى 1990 - يىلدىن بۇرۇن پەقەت بىر قانچە مو يەر تېرىپ ئازراقلا كىرىم قىلاتتى. 1991 - يىلى بىر قۇدۇق كولاپ، سۇ مەسىلىسىنى ھەل قىلىپ 400 مو يەرگە كۆزگى بۇغداي تېرىدى. ھازىر بۇ مەكتەپنىڭ تېرىلغۇ يېرى 500 موغا، باققان قويى 200 گە يەتتى. بۇ مەكتەپ 400 كۋادرات مېترلىق ئاشلىق ئامبىرى سېلىپ، كۈنىگە 10 تونىنا ئۇن تارتىدىغان ئۇن زاۋۇتى قۇرۇشنىڭ تەييارلىقىنى پۈتتۈردى. ناھىيە بويىچە يىللىق كىرىمى 10 مىڭ يۈەندىن ئاشىدىغان مەكتەپلەر 28 گە، 50 مىڭ يۈەندىن ئاشىدىغان مەكتەپلەر تۆتكە يەتتى.

1993 - يىلغا كەلگەندە ناھىيە بويىچە مەكتەپلەر تېرىۋاتقان يەر 1991 - يىلدىكى 2664 مودىن 4938 موغا يەتتى. بېقىلغان قوي 4634 تۇياققا يەتتى، ساپ كىرىم 830 مىڭ يۈەنگە يېتىپ، ھەر بىر ئوقۇغۇچىغا 30 يۈەندىن توغرا كەلدى. بۇنىڭ بىلەن بۇ ناھىيە ئاپتونوم رايون ۋە ۋىلايەتنىڭ تىرىشچانلىق بىلەن ئىشلەپ، ئىقتىسادچىللىق بىلەن مەكتەپ باشقۇرۇشتا 1995 - يىلى يېتىدىغان نىشانىغا يېتىپ بولدى.

مىرزەخمەت مۇھەممەت

ئۈرۈمچى شەھەرلىك 16 - باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ئوقۇتقۇچىسى ماھىرە سۇلتان ئوقۇتقۇچىلىق قىلغان 10 يىلدىن بۇيان، ئوقۇغۇچىلارنىڭ خەنزۇ تىل ئۆگىنىش ئاكتىپلىقىنى زور دەرىجىدە ئۆستۈردى. ئۇ مەسئۇل بولغان سىنىپلارنىڭ ئوقۇش پۈتتۈرۈش نىسبىتى ھەر يىلى 100% كە يەتتى. ئۇنىڭ كۆرۈنۈپىسى كۆپ قېتىم سايباغ رايونى ۋە مەكتەپ بويىچە «ئىلغار كوللېكتىپ» بولۇپ باھالاندى. ئۆزىمۇ سايباغ رايونى ۋە مەكتەپ بويىچە ھەر يىلى «مۇنەۋۋەر ئوقۇتقۇچى»، «ئىلغار خىزمەتچى» بولۇپ مۇكاپاتلاندى. ئۇنىڭ يازغان «بىر سائەتلىك خەنزۇ تىلى ئوقۇتۇش توغرىسىدا» دېگەن ئىلمىي ماقالىسى 1990 - يىلى سايباغ رايون بويىچە 3 - دەرىجىلىك مۇكاپاتقا ئېرىشتى.

سۈرەتتە: ماھىرە (ئوتتۇرىدا) ئوقۇتقۇچىلار بىلەن كەسپىي ئۆگىنىش قىلماقتا.

قاتىمغ ئەرۋى فوتوسى

ئۇ، كەلمەسكە كەتتى

● ئەختەم ئۆمەر

ئۇ، بالدۇر ياكى كېيىن بولسۇن، ھەممىمىز ئاخىرى بىر كۈن بارىدىغان يەرگە ـ مۇقەددەس ھەم مەڭگۈلۈك ئاللانىڭ دەرگاھىغا، ئەتىۋارلىنىدىغان پەيغەمبەر يېشىدا ئۇلۇغ ئاي، ئۇلۇغ كۈنلەر بولغان رامىزان ئېيىنىڭ ئاخىرىدا ھېچكىمگە «خوش» دەپ قويمايلا جىمىدە كېتىپ قالدى. قولىنى كۆسەي، چېچىنى سۈپۈرگە قىلىپ، ئوتتۇز يىللاپ تۈننى تاڭغا ئۇلاپ تەرىنگە سۇ بەرگەن سۆيۈملۈك ئايالىغىمۇ ئۆزىنىڭ كېتىدىغانلىقىدىن بېشارەت بەرمەستىن ئۈنسىز، خاتىرجەم كېتىپ قالدى...

20 ـ ئەسىر ئۇيغۇر تارىخىدىكى تۆمۈر خەلىپە، خوجا نىياز ھاجى قاتارلىق مەشھۇر خەلق قەھرىمانلىرىنىڭ نامىزى چۈشۈرۈلگەن، ئۈرۈمچىدىكى ئەڭ قەدىمىي مەسچىت ـ نوغاي مەسچىتىدە ئۇنىڭ نامىزى چۈشۈرۈلۈۋاتقاندا، ئۈرۈمچىدىكى ھەر ساھە ئەربابلىرىدىن بىرمۇنچىلىغان كىشى بۇ تۇيۇقسىز نامازغا ئۈلگۈرۈپ كېلىپ، ماتەم سۈكۈتىگە چۆمگەنىدى.

بۇ نامازغا ئۇنىڭ دوستلىرى، شاگىرت ـ ئوقۇغۇچىلىرى، خىزمەتداشلىرى كەلگەندىن باشقا، مۇشۇ دەقىقىگىچە ئۇنىڭ بىلەن ئۆمۈرلۈك دۈشمەنلىككە چۈشكەن رەقىبلىرىمۇ كېلىپ قايغۇلۇق سۈكۈتكە چۆمگەنىدى. ئۇنى كۆرمەي، بىلمەي ھۆرمەتلەپ ماختىغانلارمۇ، ئۇنى كۆرمەي، بىلمەي تىللاپ كۆڭلىنى خۇش قىلىپ، ئۆزىگە تەسەللىي بېرىپ «دانىشمەن» بولغانلارمۇ بۇ نامازدا ئوخشاشلا سۈكۈتكە چۆمگەنىدى...

مانا شۇ مىنۇتلاردا ھەممىنىڭ كۆڭلىگە بىر نەرسە ئېنىق بولدىكى، مەيلى ئۇ قانداقلا ئادەم بولۇشىدىن قەتئىينەزەر، ئۇ بۇنداق تېز، بۇنداق تۇيۇقسىز كېتىپ قالسا ھەرگىز بولمايتتى!

ئۇ ئادەم ئۇيغۇرلارنىڭ بۈگۈنى ئۈچۈنمۇ، ئەتىسى ئۈچۈنمۇ ناھايىتى كېرەكلىك ئادەم، ئۇنىڭ ئورنىنى باشقا بىرمۇنچە ئۇيغۇرلار بىرلىشىپمۇ تولدۇرالمايدىغان ئادەم ئىدى. يايلاقتا بۆرە ھۇۋلاپ تۇرسىمۇ قوي پاكقوش كېسىلى بولۇپ، قوتۇر بېسىپ قىرىلىپ كەتكەنگە ئوخشاش، ئۇنىڭ نامىزىغا قاتناشقان كۈچلۈك رەقىبلىرى ئۇزاق مۇددەت قىلىچ ـ لىشىپ دۈشمەنلىككە چۈشكەن چەۋەنداز رەقىبى يىقىلغاندىن كېيىن، قىلىچىنى تۇتۇپ نېمە ...

يېتىشىپ چىققان ئۇيغۇر ئالىملىرى ئىچىدىكى ئالىملارنىڭ ئالىمى ئىدى. بىز بۇ يەردە شۇنى تىلغا ئالماي تۇرالمايمىز، ئۇنى شۇنىڭ ئۈچۈن ياشىسا بولمايتتى دەيمىزكى، زامانىمىزدىكى ئۇيغۇر ئالىملىرى ئىچىدە ئۇنىڭ خاسىيەتلىك تەرىپى، بىرى، ئۇ ئىگىلىگەن شۇنچە كۆپ بىلىمگە لايىق، ئۆز خەلقىگە بىرمۇنچىلىغان ئېسىل كىتابلارنى يېزىپ بەردى. بىرمۇنچە نەرسىنى ئىچىگە سولاپ ئۇلۇغ بولۇۋېلىپ، ھۆپۈپكە ئوخشاش ئىچىدە سېسىتىۋېتىدىغان بەزى ئېتى ئۇلۇغ، سۈپۈرسى قۇرۇق ئالىملىرىمىزدەك ئەخمەقلەرچە ياشىمىدى. بولۇپمۇ ئۇ قارىماققا ھەيۋەتلىك كۆرۈنىدىغان، ئەمەلىيەتتە جىگدىچىلىك مېۋىسى يوق قاپاق تېرەكتەك، كارغا يارىماس بەزى ئالىملىرىمىزدەك ياكى ئېرىنچەك سەركەلىرىمىزدەك ياشىمىدى. يەنە بىرى، ئۇ تېخى ئىشتىن قالماي، قەلىمىنى تاشلىماي، بىلگەنلىرىم مەن بىلەن توپا ئاستىغا كىرىپ كەتمىسۇن، ئەۋلادلارغا قالسۇن، دەپ كېچە ـ كۈندۈز شىددەت بىلەن توم ـ توم كىتاب يېزىۋاتقانىدى. ئۇنىڭ ئۇلۇغلۇقى دەل خەلقىگە كۆپلەپ ئەمەلىي ئىش قىلىپ بەرگەنلىكىدە ئىدى. ئۇنىڭ تىنىم تاپماي ئۆگىنىدىغان، ئىزدىنىدىغان، تىرىشىدىغان، ئىشلەيدىغان روھى سورۇنلارنى بېشىغا كىيىپ، خەقنىڭ بېشىنى ئايلاندۇرۇپ قۇرۇق لاپ ئاتىدىغان، بىر تۇخۇم تۇغۇپ قويۇپ ئالەمنى بېشىغا كىيىدىغان، ئۆزىنى ماختاپ، ئۆزىنى ئۇلۇغلاپ، ئۆزىدىن باشقىنى ئاساسسىز ئىنكار قىلىپ سېسىتىدىغان، ئەمەلىيەتتە خەلققە قۇرۇق پىتنىدىن باشقا تۈزۈك نەپ بەرمەيدىغان سەللىسى چوڭ، قۇرۇق سۆلەت ئالىملاردىن مىڭ ئەۋزەل ئىدى. ئۇنىڭ مېيىتىنى ئۇزىتىپ كېتىۋاتقان چېغىمىزدا ئارىمىزدىن بىرسى: «بۇ ئادەم تازا ئىشلەۋاتقانىدى. مۇشۇنداق قولىدىن ئىش چىقىدىغان ئالىم يەنە خېلى ئۇزاق مەزگىل ياشىسا بولاتتى. ئەجەلمۇ دەيمىز، ...

چىقىشنى، پىتنە قىلىشنى تازا ئۆزلەشتۈرۈپ «كەسپىي پىتنىچى»لەردىن بولۇپ يېتىشىپ چىقتۇق. بىز بىر ـ بىرىمىزنى قەدىرلىمەيمىز، ھۆرمەت قىلمايمىز، بىر ـ بىرىمىزگە يول قويمايمىز، ئۆز ئارا كەڭ قورساق بولالمايمىز. بىز كۆپ ھاللاردا ئۆز ئارا گەپلەشمەكمۇ، سالاملاشماقمۇ ھالال نىيەت بىلەن ئەمەس، بەلكى بىرەر غەيۋەت ئۇچۇرىغا ئىگە بولۇش مەقسىتىدە گەپلىشىپ، سالاملىشىمىز. مۇڭداشماقمۇ غەيۋەت شەكلىدە بولسا بەك ھوزۇرلىنىپ مۇڭدىشىپ كېتىمىز. پىكىر قىلىش ئۇسۇلىمىزمۇ، تەپەككۇر ئادىتىمىزمۇ، قىممەت قاراشلىرىمىزمۇ پىتنە ـ پاسات، غەيۋەت ـ شىكايەت شەكلى ۋە مەزمۇنى بىلەن خاراكتېرلەنگەن. چۈنكى بۇلارنىڭ ھەممىسىنى بىزگە چوڭلار ئۆگىتىپ ئۇدۇم قىلغان. مانا شۇ ئاڭ بىزنىڭ بۈگۈنكى نادان، ياۋۇز ئېڭىمىزنى بەلگىلەپ، بۈگۈنكى سەسكىنىشلىك ئۇيغۇر جەمئىيىتىنى شەكىللەندۈرگەن. كېسىپ ئېيتىش كېرەككى، ئۇيغۇر جەمئىيىتى قۇرۇق گەپ جەمئىيىتى، ئۇيغۇر جەمئىيىتى بىر ـ بىرىنى تىللاش، سېتىش، بىر ـ بىرىنىڭ قەدىر ـ قىممىتىنى يەرگە ئۇرۇش، بىر ـ بىرىنى خورلاش، ھاقارەتلەش ئارقىلىق تۇغۇلغانغا، ئۇيغۇر بولۇپ يارىلىپ قالغانغا دات دېگۈزۈپ ئۆلتۈرۈش جەمئىيىتى! مانا بۇ سەسكىنىشلىك جەمئىيەتنى چوڭلار بىزگە ۋايىغا يەتكۈزۈپ قۇرۇپ بەردى.

ئۆز نۆۋىتىدە شۇنىمۇ دەپ ئۆتۈش كېرەككى، ھەممە پىتنە ـ پاسات، غەيۋەت ـ شىكايەتلەرنىڭ چوڭى ئۇيغۇرلارنىڭ خىللىرى يىغىلغان مەركىزىي شەھەر ئۈرۈمچىدىن تارقىلىدۇ. بۇ يەردىكى ھەر ساھە ئەربابلىرى، چوڭ ـ كىچىكلەر شىنجاڭنىڭ ھەر قايسى جايلىرىغا بارسا ئېلىپ بارىدىغان دۇئايى ـ سالام، سوۋغاتلار ئىچىدە غەيۋەت بىلەن پىتنە چوقۇم بولماي قالمايدۇ. بۇ پىتنە ـ پاساتلار ئاندىن ھەر قايسى ۋىلايەت، شەھەر، ناھىيىلەردە ياڭيۇ ...

ئەپرەتلەنمەي، كەمچىلىكىنى تۆھپىسى ئەچچە ھەسسە بېسىپ چۈشىدىغان بىر ئۇلۇغ ئالىمىمىزنى يەتتە ياشتىن يەتمىش ياشقىچە ھەممىمىز قاغىدۇق. بىز ئۆزىمىز ھەممىمىزنىڭ ئىلاھ ياكى پەرىشتە ئەمەس، بەلكى ئازغۇچى بەندە ـ ئادەم ئىكەنلىكىمىزنى، ھەممىمىزنىڭ ئۆزىمىزگە تۇشلۇق نۇقسانىمىز بارلىقىنى ئويلىمىدۇق. ئەكسىچە ئۆزىمىزنى پەرىشتە، باشقىلارنى ئالۋاستى كۆرسىتىپ ياشاپ كەلدۇق.

شۇنداق ئېيتىشقا بولىدۇكى، ئەگەر ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن ياۋروپالىق ئالىم بولغان بولسا، ئۇنىڭ ئەسەرلىرىنى دۇنيا بىلگەن، ئۆزىنى پەرىشتە ھېسابلىغان بولار ئىدۇق. تەرجىمانلىرىمىز ئۇنىڭ مەلۇم كىتابىنى ئۆزى تەرجىمە قىلىپ ئۇيغۇرلارغا تونۇشتۇرغانلىقىدىن پەخىرلىنىپ ماختىنىدىغان بولار ئىدى. بۇ خىلدىكى مىساللارنىمۇ كۆرۈۋاتىمىزغۇ؟!

ئەگەر ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن رۇس، گېرمان، ئىنگلىز، ياپون، خەنزۇ، قازاق بولغان بولسا بىز كۆرسەتكەن كۈننىڭ دەل يەنە بىر تەرىپىنى كۆرگەن، قالتىس قەدىرلەنگەن بولار ئىدى.

ئۇ ئىنتايىن ياۋاش ئادەم ئىدى، سورۇنلاردا سۆز تالاشمايتتى، كۆرۈشكەندە قول تالاشمايتتى، ماڭغاندا يول تالاشمايتتى. كوللېكتىپ رەسىمگە چۈشكەندە چەتتە ياكى باشقىلارنىڭ ئارقىسىدا تۇراتتى. باشقىلار يۈزىدىن يۈزىگە تىللىغاندىمۇ، زەھەر ـ خەندىلىك بىلەن مەسخىرە قىلغاندىمۇ تۈگمەن تېشىدەك ئېغىر ـ بېسىق بولاتتى. كېچە ـ كېچىلەپ سوكۇلداپ مۆرىنى توپلاپ، گۇرۇھۋازلىق ياكى يۇرتۋازلىق قىلمايتتى، قۇرۇق شۆھرەت قوغلىشىپ بەتخەجلىك، سۆلەتۋازلىق قىلمايتتى. 1958 ـ يىلدىن 1978 ـ يىلغىچە تۇپتوغرا 20 يىل تارتتۇشلانغان ئۆمرى ئۈچۈن ئېچىنىپ، ۋاقىتنى ئالتۇن بىلىپ ئىشلەيتتى، ئىشلەيتتى...

ئۇ كىشىلەرگە ئازار بەرمەيتتى. ھەتتا ئاستى ـ ئۈستى قوشنىلىرىغا دەخلىسى بولمىسۇن دەپ، گۆشنى پالتىدا چاپماي، ھەردەپ كەسكەن ئادەم ئىدى. بىزگە كۈلكىلىك تۇيۇلىدىغان بۇ ئىشنى ئەقىل بىلەن ئويلاپ كۆرسىڭىز، بىرىنچىدىن، قوشنىلارغا بىسەرەمجانلىق يەتمەيدۇ؛ ئىككىنچىدىن، كۆزلىگەن يەردىن كەسكىلى بولىدۇ؛ ئۈچىنچىدىن، گۆش تىتىلىپ سۆڭەك چېقىلىپ كەتمەيدۇ. دېمەك بۇ ئالىمىمىز ...

ئۇيغۇرلاردا ئىجادىيەتنىڭ قىممىتى ۋە ئىجادكارنىڭ قىسمىتى مەسىلىسى

ـ ئۇستازىم ئابدۇشۈكۈر ئەپەندىنىڭ ۋاپاتىدىن تۇغۇلغان ئويلار

● يالقۇن روزى

مەن ھەر كۈنى ئەچچە قېتىم ئۆتىدىغان يول ئۈستىدە، يەنى ئاپتونوم رايونلۇق مەدەنىيەت نازارىتىنىڭ ئالدىدا ماڭا بىر تونۇش بوۋاي كۈندە دېگۈدەك ئۇچرايدۇ. ئۇ بوۋاينىڭ مەيلى قىش، مەيلى ياز بولسۇن ھەر كۈنى شۇ يەردە ئاچچىق موخوركىسىنى قاتتىق شورىغىنىچە چىرايىدىن مۇز ياغدۇرۇپ، ھومايغىنىچە تۇرغىنى تۇرغان. بۇ بوۋاي بىز دائىم ئاڭلاپ تۇرىدىغان، رادىئو، تېلېۋىزور، سەھنىلەردە ياڭراپ تۇرىدىغان «مېنىڭ راۋابىم»، «كۈن ۋە تۈن»، «تاشۋاي» قاتارلىق مەشھۇر مۇزىكىلارنىڭ ئىجادچىسى، زامانىمىزدىكى ئەڭ مەشھۇر كومپوزىتورىمىز قۇربان ئىبراھىم. مەن بىر يېرىم يىلنىڭ ئالدىدا ئاشۇ جايدا بۇ غەلىتە بوۋاي بىلەن بىر دەم مۇڭدىشىپ قالدىم. بۇ بوۋاي ماڭا ئۆزىنىڭ «نەۋرەم» ناملىق مۇزىكىسى ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزۈۋاتقانلىقىنى ئېيتتى. بۇ بوۋاي گەپنى بوم ئاۋازدا قىسقا، قوپال ھەم تېز قىلىدىكەن. مەن سۆز ئارىلىقىدا «قۇربان ئاكا، كۈندە مۇشۇ يەردە تۇرغىچە ئۆزىڭىزنىڭ كۆڭلى تارتقان يەرلەرگە بېرىپ بىر مەزگىل تۇرۇپ كەلسىڭىز بولمامدۇ؟» دېدىم. بۇ بوۋاي ئادىتى بويىچە قوپال جاۋاب بېرىپ، «ۋاي ئۇكام، بۇ گۇيلار مېنىڭ مۇزىكامنى ئاپارمىغان يېرى قالمىدى، ئەمما مېنى ئۆلانبايدىكى ساناتورىيىگىمۇ ئاپىرىپ بىرەر ئاي دەم ئالدۇرۇپ قويمىدى ئەمەسمۇ!؟» دېدى.

شۇ كۈندىن بېرى، مېنى بىزنىڭ ئىجادىيەت بىلەن ئىجادكارغا تۇتقان مۇئامىلىمىزدىكى ئاسمان ـ زېمىن پەرق كۆپ ئويلاندۇردى. بىزدە كۆپ ھاللاردا ئىجادىيەتنىڭ قىممىتى بىلەن ئىجادكارنىڭ قىسمىتى تەتۈر تاناسىپ بولۇپ قالىدىكەن. روشەنكى بۇ كىشىنى ئېچىندۇرىدىغان، غەزەپلەندۈرىدىغان ھادىسە! نېمە ئۈچۈن بۇنداق غەلىتە ھادىسە بىزدە شۇنچە كۆپ؟ بۇنىڭ جاۋابى ئىنتايىن ئاددىي، چۈنكى بىز نادان مىللەت ـ دە!

كېسىپ ئېيتىش كېرەككى، ئۇيغۇرلار 20 ـ ئەسىردىكى ئەڭ نادان مىللەت! دۇنيادا بۇ جەھەتتە بىزنى بېسىپ چۈشىدىغان مىللەت يوق. بىز ئۆزىمىزنىڭ بۇ خىل ھالىتىنى ئېتىراپ قىلمىساق پاكىت بىزنى ماڭدامدا بىرمات قىلىدۇ.

مەن ...

ياشاپ كەلدى ۋە ھېلىمۇ ياشاۋاتىدۇ. نادان مىللەت نېمە ئىش قىلىدۇ؟ نادان مىللەت جاھاندىكى ئەڭ ئەخمىقانە، ئەڭ رەزىل ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى قىلىدۇ. ھەق ـ ناھەقنى ئاستىن ـ ئۈستۈن قىلىدۇ، كېچە ـ كۈندۈز خەلقىنىڭ غېمىنى يەيدىغان ئەزىمەت ئوغۇللىرىنى خارلاپ، ئازابلاپ، تىللاپ سېتىپ، ئىككى يۈزلىمچى، مەككار ئادەملەرنى ئۇلۇغلاپ، ئېزىزلاپ، مازار خوجام قىلىۋالىدۇ. ھەقىقەتنى ئۆلچەيدىغان تارازىسىنىڭ خاتالىقىدىن گۇمانلىنىپ باقمايدۇ. ھەممە نەرسىگە ئاڭلىۋالغىنى بويىچە ياكى شەخسىي مۇددىئاسى بويىچە قارىسىغا ھۆكۈم قىلىدۇ. توغرا، ئادىل باھا بېرىشنى ئەسلا بىلمەيدۇ. سېيىت نوچىدەك ئەخمەق، مۇناپىقسىمان ئادەملەرنى يۈز يىللاپ سىغىنىپ، ئۇلۇغلاپ، شۆلگەيلىرىنى ئېقىتىپ ماختىشىدۇ. «مىللىي قەھرىمان» دەپ تەرىپلىشىدۇ. سېيىت نوچى ھاياتىدا خەلقىنىڭ شىللىسىگە مىنگەن زالىملاردىن بىرەرسىنى ئۆلتۈرگەنمۇ؟ بىرەر ئىش تەۋرەتكەنمۇ؟ دېگەنلەرنى ئويلاپ باقمايدۇ. ئەجەبا، ئۇ، ئۇچتۇرپان ھاكىمىنىڭ تەكلىپىنى قوبۇل قىلىپ ئۇچتۇرپان خەلقىنىڭ قېنىنى شوراۋاتقان بىر زالىمنىڭ يېنىدا دوست بولۇپ تۇرۇشقا ماقۇل بولدىغۇ؟ شۇنىڭغا راۋاب چېلىپ بېرىپ شۇنىڭ كۆڭلىنى ئاچتىغۇ؟ قەشقەر دوتەيىگە ئاپارساڭ ساڭا ئەمەل بېرىدۇ، دېسە ئەمەل تاماسىدا مەست بولۇپ ئۆلۈم خېتىنى كۆتۈرۈپ كەلدىغۇ؟ قەشقەر دوتەيى ئۇنى ئەخمەق قىلىپ «سېنى ئۆلتۈرەي دېسەم قولۇم بارمايدۇ، ئۆلتۈرمەي دېسەم خاننىڭ ئۆلۈمگە بۇيرىغان خېتىنى ئېلىپ كەپسەن» دەپ ئالدىسا، «خاننىڭ ئالدىدا يەرگە قاراپ قالما، ئىككىلەنمەي مېنى ئۆلتۈرگىن» دەپ ئۆزىنىڭ بىگۇناھ ئۆلۈمىگە قوللارچە رازىمەنلىك بىلدۈردىغۇ؟ ياق مېنىڭ گۇناھىم يوق، مېنىڭ خۇدا بەرگەن ياشاش ھوقۇقۇم بار، مەن سېنىڭ خالىساڭ ئۆلتۈرىدىغان، ...

پارچىمۇ ئىلمىي ئەسىرى يوق شۈكۈر يالقۇننى «بۇلاق» ژۇرنىلىدا «ئەدەبىيات پېشۋاسى»، «كامالەتكە يەتكەن ئەدىب» دەپ ھاماقەتلەرچە ماختىدۇق. ئىلىمگە ئىلىمچە، ئادەمگە ئادەمچە مۇئامىلە قىلىشنى بىلمەيدىغان ژۇرنالىستلىرىمىزنىڭ ئۆزلىرىنىمۇ، باشقىلارنىمۇ ئوسال ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويىدىغان بۇ قىلمىشلىرىدىن نومۇس ھېس قىلماي، ماختىنىشى تۇرغان گەپ ...

ئويلاپ باقساق، ساناپ كەلسەك بىزدە ئىجادىيەتنىڭ قىممىتى بىلەن ئىجادكارنىڭ قىسمىتىنىڭ تەتۈرلۈكىگە ئائىت مىساللار سامانىدەك. بەلكىم مەرھۇم ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىن بۇ جەھەتتىكى ئەڭ تىپىك مىسال بولۇشى مۇمكىن. ئۇ شائىرلىرىمىز ئىچىدە تۇنجى بولۇپ بىزگە مەخسۇس رۇبائىيلار توپلىمىنى تەقدىم قىلسا، بىز ھەسەت قىلىپ، رەزىللىك بىلەن «ياخشى رۇبائىيدىن بىر ئادەم ئۆمرىدە پەقەت بىر نەچچىنىلا يازالايدۇ» دەپ پەتىۋا چىقىرىپ كەمسۈندۈردۇق. «قاتلام نەزەرىيىسى»نى ئوتتۇرىغا قويسا ئىلمىي رەددىيە بېرەلمەستىن بۇ نەزەرىيىنى چەت ئەللىكلەر بۇرۇنلا ئوتتۇرىغا قويغان، دەپ گەپ تارقاتتۇق. تارىخ، پەلسەپە، ئېستېتىكا تەتقىقاتى ۋە شېئىر ـ نەسر ئىجادىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىپ توم ـ توم كىتابلارنى يېزىپ بەرسە، خۇشال بولۇشنىڭ ئورنىغا «بۇ ئادەم ھەممە ساھەگە ئېسىلىۋالماي بىرلا ئىشنى قىلسا بولاتتى» دەپ ئەخمەقلەرچە ئەقىل كۆرسەتتۇق. ئويۇن ـ تاماشىنى بىر چەتكە قايرىپ قويۇپ مىللەت ئۈچۈن تەتقىقات بىلەن شۇغۇللانسا «ئادەم بولغاندىكىن توي ـ تۆكۈنلەرگە بارمىسا بولامدۇ؟» دەپ ئۇنى ئەيىبلەپ ئۆزىمىزنىڭ كۆڭلىنى ھارام ئۆتكۈزۈۋاتقانلىقىمىزنى ئويلىماي ھاماقەتلەرنى كۈشكۈرتۈپ ئۇنى ئالدى ـ كەينىدىن ھاقارەتلەتكۈزدۇق. ئۆزىمىزنىڭ بىرەر نەشرىيات ياكى گېزىت ـ ژۇرنالدا ئېگىپ قالغان چۆمۈچنىڭ سېپىچىلىك ...

زومىگەرنىڭ ھەقىقىي ماھىيىتىنى تونۇتۇپ بەرسە، «ئاپىرىن» ئېيتماستىن، «بۇ ئادەم ئۆزىنىڭ ئىشىنى قىلسا بولاتتى» دەپ ھەقىقەتنى سۆزلىگەن ئادەمنى ئەيىبلىدۇق. قارىغاندا ھەقىقەت بۇ مىللەتنىڭ زەئىپلەشكەن بەدىنىگە رېئاكسىيە بېرىدىغان ئوخشايدۇ. مۇناپىقلىقنى ئەگكۈشتەر بىلىپ ياشاپ ئادەتلىنىپ قالغان بىر قىسىم زىيالىيلىرىمىز ئاق ـ قارىنى ئارىلاشتۇرۇپ بىزنى ھەر كويلارغا سالىدىغان ئوخشايدۇ.

ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىندە ئىلىم ھەقىقىتىنى تونۇيدىغان ئۆتكۈر كۆز، ئاقىل بىلەن نادانىنى پەرقلەندۈرۈپ مۇئامىلە قىلىدىغان دىت بار ئىدى. شۇڭا ئۇ:

«مىڭ توخۇنىڭ ناقىلىشى سۇمۇرغ سۈپەت پەرۋاز ئەمەس، چۈرقىراپ سايراشلىرى بۇلبۇل كەبى ئاۋاز ئەمەس» دەپ غەزەل يېزىپ، قىلمىش ـ ئەتمىشلىرىمىزگە مىيىقىدا كۈلۈپ قوياتتى.

بۇ بەختسىز، ئەمما ئۇلۇغ ئالىم ـ ئاخىرى ئارىمىزدىن كەتتى. نۇرغۇنلىرىمىزنىڭ قەلبىنى ھەسەت ئوتىدا كۆيدۈرگەن، نۇرغۇنلىرىمىزنىڭ كۆڭلىنى ئېسىل ئەمگەكلىرى بىلەن كۈلدۈرگەن بۇ ئالىم تۇيۇقسىزلا ئۇ دۇنياغا سەپەر قىلدى. خۇددى بىر قېتىم ماڭا «يالقۇن ئۆلۈم دېگەن ئۇ، شۇنداق نېمە، ئەزرائىل كېلىدۇ ئاپتوبۇسقا چىق دېگەندەك قىلىپلا، ئېلىپ كېتىدۇ» دېگىنىدەك غىپپىدە كېتىپ قالدى. شۇنى بىلىشىمىز كېرەككى، ئەزرائىل ئۇنىڭ قولىدىن تۇتۇپ «ئاپتوبۇس»قا تارتىپ چىققۇچە بىز بار كۈچىمىز بىلەن ئۇنى «ئاپتوبۇس»قا ئىتتىردۇق ... دەسسىگەن يېرىنى چوغ قىلىپ، يېگەن ئېشىنى زەھەر قىلىپ، كۆرگەن كۈنىنى ھارام قىلىپ تۇغۇلغانغا تويغۇزۇپ ئۇ دۇنياغا ئۇزاتتۇق...

بىر ئەگەشچىسى يوق ئالىمىمىز ئۆلۈپ كەتسە بىز نېمە ئىش قىلدۇق؟ ھەر بايرام كەلسە يۈزلەپ شېئىر يازىدىغان شائىرلىرىمىزنىڭ بىرەرسىمۇ مەرسىيە يازمىدىغۇ؟ ئابدۇشۈكۈر مۇھەممەتئىمىننىڭ ئەسەرلىرىنى سىغىن كالىنى ساغقاندەك سىغىپ سەمرىگەن تەتقىقاتچىلىرىمىز بىرەر ئەسلىمە يازمىدىغۇ؟ قىچىشقاقنىڭ دورىسىنى يىللاپ ئېلان قىلىپ ھارمايدىغان ...

ئەتىسى ئۈچۈنمۇ ناھايىتى كېرەكلىك ئادەم، ئۇنىڭ ئورنىنى باشقا بىرمۇنچە ئۇيغۇرلار بىرلىشىپمۇ تولدۇرالمايدىغان ئادەم ئىدى. يايلاقتا بۆرە ھۇۋلاپ تۇرمىسا قوي پاڭقۇش كېسىلى بولۇپ، قوتۇر بېسىپ قىرىلىپ كەتكەنگە ئوخشاش، ئۇنىڭ ئالدىدا قاتناشقان كۈچلۈك رەقىبلىرى ئۇزاق مۇددەت قىلىچلىشىپ دۇئېلغا چۈشكەن چەۋەنداز رەقىبى يىقىلغاندىن كېيىن، قىلىچنى تۇتۇپ نېمە قىلىشنى بىلمەي گاڭگىراپ قالغاندەك، ياشاش ئەھمىيەتسىز، زېرىكىشلىك تۇيۇلۇپ، رەقىبىنى سېغىنغاندەك بولۇشۇپ قېلىشقان بولۇشى ئېھتىمال.

دېمەك ئۇيغۇر جەمئىيىتىدىن ئۇزاپ ئۇ ئالەمگە سەپەر قىلىۋاتقان بۇ ئادەم بارلىق دوستلىرىغا كېرەكلىك بولۇپلا قالماستىن، بەلكى رەقىبلىرىگىمۇ ناھايىتى كېرەك. جۈملىدىن پۈتۈن ئۇيغۇرلار ئۈچۈن كېرەكلىك ئۇيغۇر ئىدى.

دوستلىرى تەرىپىنى قىلىپ ماختىغاندىمۇ، دۈشمەنلىرى شىددەت بىلەن قاغاپ، ئۇنىڭ ئۈستىدىن پىتنە قىلىۋاتقاندىمۇ، ئەڭ ئاۋۋال ئۇنىڭ زامانىمىزدىكى بارلىق ئۇيغۇرلار ئىچىدە بىلىدىغىنى ئەڭ كۆپ، ئەڭ ئەتراپلىق يېتىلگەن ھەقىقىي ئالىم ئىكەنلىكىنى ئېتىراپ قىلىپ، ئاندىن ماختايتتى ياكى تىللايتتى. شۇنداق قىلىپ ئۇ 20 - ئەسىرنىڭ كېيىنكى يېرىمىدا ئىنكار قىلىپ سېپىتىدىغان، ئەمەلىيەتتە خەلققە قورۇق پىتنىدىن باشقا تۈزۈك نەپ بەرمەيدىغان سەللىسى چوڭ، قورۇق سۆلەت ئالىملاردىن مىڭ ئەۋزەل ئىدى. ئۇنىڭ مېيىتىنى ئۇزىتىپ كېتىۋاتقان چېغىمىزدا ئارىمىزدىن بىرسى: «بۇ ئادەم تازا ئىشلەۋاتقانىدى. مۇشۇنداق قولىدىن ئىش چىقىدىغان ئالىم يەنە خېلى ئۇزاق مەزگىل ياشىسا بولاتتى. ئەجەلمۇ دەيمىز، راستىنى ئېيتقاندا بۇ ئادەمنى ئۆزىمىز تولا قاغاپ ئۆلتۈرۈۋەتتۇق، ياخشىغا كۈن يوق، يامانغا ئۆلۈم دېگەن شۇ - دە» دېدى. ھېچكىم بۇ گەپكە قارشى چىقمىدى. چۈنكى بۇ گەپنىڭ بىزنى ئويلاندۇرىدىغان يېرى كۆپ، كۆپ ھاللاردا ئاتا - ئانا نېمىنى قىلىپ ئادەتلەنگەن بولسا بالا - چاقا شۇنى دوراپ، روھىغا، قېنىغا شۇنى سىڭدۈرۈپ چوڭ بولۇپ، دەل شۇلارنىڭ ئۆزى بولىدۇ. بىزنى تەربىيىلەپ، ئۇچۇرما قىلىدىغان چوڭلار بىزگە نېمىنى ئۆگەتتى؟ دەل بىر - بىرىمىزنىڭ غەيۋىتىنى قىلىشنى، بىر - بىرىمىزنى تىللاپ سېپىتىشنى، قۇرۇق گەپ قىلىپ ھاراق ئىچىپ، سورۇن قوغلىشىپ قاتار چاي ئويناپ، كۈننى ھارام ئۆتكۈزۈپ ئۆلۈپ تۈگەشنى ئۆگەتتى. بىز بىر - بىرىمىزنى، ھەتتا ئاتا - ئانا، ئوقۇتقۇچى - ئۇستاز ۋە چوڭلارنى تىللاپ، قاغاپ، يۇقىرى - تۆۋەن قاتراپ بىر - بىرىمىزنى شىكايەتلەرنىڭ چوڭى ئۇيغۇرلارنىڭ خىللىرى يىغىلغان مەركىزىي شەھەر ئۈرۈمچىدىن تارقىلىدۇ. بۇ يەردىكى ھەر ساھە ئەربابلىرى، چوڭ - كىچىكلەر شىنجاڭنىڭ ھەر قايسى جايلىرىغا بارسا ئېلىپ بارىدىغان دۇئايى - سالام، سوۋغاتلار ئىچىدە غەيۋەت بىلەن پىتنە چوقۇم بولماي قالمايدۇ. بۇ پىتنە - پاساتلار ئاندىن ھەر قايسى ۋىلايەت، شەھەر، ناھىيىلەردە ياڭيۇ كۆپەيگەندەك بىر - بىرىنى تۇغۇپ، بىر پۈتۈن ئۇيغۇر جەمئىيىتىنى شەكىللەندۈرىدۇ. ئۈرۈمچىدىن بارغان ئادەمدىن ھەر قايسى ۋىلايەت، ناھىيە، شەھەرلەردىكى غەيۋەتچى، پىتنە - پاساتچىلار «ھە... ئۈرۈمچىدە نېمە يېڭى گەپ بار؟» دېگەن سىپايە سوئال بىلەن ئىشكەلەپ دەرھال «كۆپەيتىپ بېسىش ماشىنىسى»غا كىرگۈزۈپ، تۈركۈملەپ كۆپەيتىپ تارقىتىدۇ. مانا بۇ بىز ئېسىمىزنى بىلسەك ئاللىبۇرۇن شەكىللىنىپ بولغان ئادەت ئىكەن! شۇڭا ئۇيغۇر بولماق بەك تەس، ئۇيغۇرغا ئالىم بولماق تېخىمۇ تەس! ئەگەر ئۇيغۇرلاردىن بىرەر پەيغەمبەر دۇنياغا تۆرىلىپ قالغان بولسا، يەھۇدىلار ئەيسانى كرېستقا مىخلىغاندىن ئاشۇرۇپ، تىرىك تۇرغۇزۇپ قېنىنى ئېقىتىپ، بىر توغرامدىن چىشلەپ يەۋەتكەن بولار ئىدى.

دېمەك، ئۇيغۇرنىڭ زامانىمىزدىكى ئەڭ ئۇلۇغ ئالىمى، بۈيۈك مۇتەپەككۇرى، خەلقئارالىق ئىلىم مۇنبەرلىرىگە ئېلىپ چىقىشقا ئەرزىيدىغان پروفېسسورى ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەتئىمىننى مەندىن باشلاپ ھەممىمىز ئەنە شۇنداق تىرىك تۇرغۇزۇپ غاجاپ، قورۇق ئىسكىلىت قىلىپ، ئاندىن دەپنە قىلدۇق. تەبىئەت دۇنياسىنىڭ ئەڭ ئەقەللىي قانۇنىيىتى - مېۋىنىڭ شۆپىكى، بۇغدايىنىڭ سامىنى ... بولىدىغانلىقىدىن ئىبارەت تەبىئىي قانۇنىيەت بويىچە، بىز بۇ ئالىمنىڭ ئادەمگە خاس نۇقسانلىرىنى ئەپۇ قىلالمىدۇق. بىكار تەلەپ ھارامزادىلەرنىڭ سانسىز جىنايى قىلمىشلىرى ئۈستىدىن، گەپنىڭ چىرايلىقىنى، ئىشنىڭ ئەكسىنى قىلىدىغان خۇمسىلارنىڭ ئۈستىدىن كېچىسى ئورا كولاپ، كۈندۈزى ئەلخۇمار بولۇۋالىدىغان مۇناپىقلارنىڭ ئۈستىدىن، بىر ئىشنى ياخشى قىلىپ يۈز ئىشنى يامان قىلىدىغان نائەھلىلەرنىڭ ئۈستىدىن

ئۇ كىشىلەرگە ئازار بەرمەيتتى. ھەتتا ئاستى - ئۈستى قوشنىلىرىغا دەخلىسى بولمىسۇن دەپ، گۆشنى پالتىدا چاناپ، ھەردەپ كەسكەن ئادەم ئىدى. بىزگە كۈلكىلىك تۇيۇلىدىغان بۇ ئىشنى ئەقىل بىلەن ئويلاپ كۆرسىڭىز، بىرىنچىدىن، قوشنىلىرىغا بىسەرەمجانلىق يەتمەيدۇ؛ ئىككىنچىدىن، كۆزلىگەن يەردىن كەسكىلى بولىدۇ؛ ئۈچىنچىدىن، گۆش تىتىلىپ، سۆڭەك چېقىلىپ كەتمەيدۇ. دېمەك بۇ ئالىمىمىز ھەممە ئىشنى ئەقىل ئىشلىتىپ قىلار ئىكەن.

گۈلساي قەبرىستانلىقىغا ئالىم دەپنە قىلىنىۋاتقاندا، شىنجاڭ داشۆسىنىڭ بىر ئوقۇتقۇچىسى ئۆز - ئۆزىگە پىچىرلاپ: «ھازىر ئۇيغۇرلار بۇ ئادەمنى قەدىرلىمىدى، خورلىدى. يەنە 50 يىللاردىن كېيىن ئەگەر ئۇيغۇر مىللىتى يەنىلا مەۋجۇت بولۇپ تۇرىدىغان بولسا، چوقۇم بۇ ئادەمگە خاتىرە مۇنارىسى تىكلەيدۇ. بۇ ئادەمنىڭ قىممىتىنى شۇ چاغدا تولۇق چۈشىنىدۇ. چۈنكى بۇ ئادەمنىڭ ئېڭى ھازىرقى ئۇيغۇرلاردىن 50 يىل ئالغا كەتكەن» دەپ تەرىپلىدى.

شۇنداق قىلىپ ئۇنى كۆمۈپ قويدۇق. ئۇ كەتتى، كەلمەسكە كەتتى. ئۇيغۇرغا ئالىم بولغانلىقى تويۇپ، خوشمۇ دېمەي كەتتى. بۇ نادان خەلق ئۇيغۇر ئۈچۈن جۇۋاز كالىسىدەك ياۋاشلىق بىلەن ئىشلەپ بېرىۋاتقان، بىر ئۆزى نەچچە ئون ئالىمنىڭ ئىشىنى قىلىپ ئۈلگۈرۈۋاتقان بىر يارامىلىق ئالىمنى يوقىتىپ قويدى. بىز ئۆزىمىزنىڭ مىللىي ئالاھىدىلىكىمىز بويىچە تىرىك چېغىدا سېتىپ، ئۆلگەندىن كېيىن قەبرىسىگە ئېسىلىپ سېغىنىپ ئۇنى يادلاپ تۇرۇۋېتىمىز. ھەي كەم ئەقىل قېرىنداشلار، تىرىك چېغىمىزدا بىر - بىرىمىزنى قەدىرلەيلى...

ئالىم كەتتى. نۇرغۇن نەرسىلەرنى يېزىشقا ئۈلگۈرەلمەي ھەممىنى ئېلىپ كەتتى. بىلىشىمىز كېرەككى، بۇ بىزنىڭ شور تەلەيلىكىمىزنىڭ بىر ئىسپاتى. ئاللاھ «مەن غەزەپ قىلغان قەۋم ئارىسىدىن ياخشىلارنى ئەكېتىش بىلەن شۇ قەۋمنى جازالايمەن» دېگەنىكەن. بىز داۋاملىق جازالىنىشتىن پاتراق قۇتۇلۇشنىڭ يولى ئۈستىدە ئىزدىنەيلى. بىز لەنەت تاشلىرىمىزنى ياخشىلارغا ئەمەس، شەيتانلارغا ياغدۇرۇشنى ئۆگىنىۋالايلى.

ئېسىمىزدە بولسۇن، ئۇلۇغ ئۇيغۇر ئالىمى ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەتئىمىن ئۇيغۇر جەمئىيىتىدىكى دوزاخ ئازابىنى ئاخىرلاشتۇرۇپ، مەڭگۈلۈك ئارامگاھقا كەتتى.

1995 - يىل 7 - مارت، ئۈرۈمچى.

قىلىچىنى سۇغۇرۇلغان يۈزسىز شەپقەتە

(ئالىم، شائىر ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەتئىمىنگە مەرسىيە)

ئابلىمىت تۇردى

سەن كىم؟
دەپ بېرەلمەس ۋەزنىڭنى تىلىم
سەن كىم؟
كۆز يېشىمدا ئېرىيدۇ جېنىم.
ئىزدەيدىك
ئىزدەيدىك
ھەقىقەتنى تۇمەنمىك قېنىم،
«يېپەك يولىدا...» «رۇبائىيات» يېزىپ،
كىرپىكىڭگە ياشلارنى تىزىپ
مەرسىيەدىن ھالقىدىڭ بۈگۈن
ئۇلۇغلۇقۇڭ تەڭرىگە يېتىپ.
غالىبىر دېسە كىمنىڭ قەلبىنى
كەچكە ئاسمان بېرىدۇ چوقۇم،
غالىبىر دېسە كىمنىڭ قەلبىنى
بۇقۇلدايدۇ ئۆت ئاسىڭ ئىچى
چاقپەلەكتەك چۆرۈپ زېمىننى،
سەن كىم؟

سېرىق قارلار غىچىلدار
ئۇرىيېتىسى قاقشىغان ئاياغلارنىڭ
ئاستىدا...
كۆكرەكلىرى پارتلار
كۆز چاناقلىرىمۇ ھەم
ۋىجىك بىر ئادەمنىڭ
سەن تۇغۇلغان چەتكى بىر يۇرتتا.
سەن كىم؟
ئۆلۈمدىنمۇ ھالقىغان ئالىم
سەن كىم؟
مىللەتنىڭ ئىللەتلىرىنى
قىلىچىنى سۇغۇرۇپ يۈزسىز شەپقەتە
قىرىش ئۈچۈن ئاتلانغان «زالىم».
زىكىر قىلار
يەرۇ - زېمىن
سەن كىم؟
مىللەتنى تونۇغان ئالىم.

قالدىكەن. روشەنكى بۇ كىشىنى ئېچىندۈرىدىغان، غەزەپلەندۈرىدىغان ھادىسە! نېمە ئۈچۈن بۇنداق غەلىتە ھادىسە بىزدە شۇنچە كۆپ؟ بۇنىڭ جاۋابى ئىنتايىن ئاددىي، چۈنكى بىز نادان مىللەت - دە!

كېسىپ ئېيتىش كېرەككى، ئۇيغۇرلار 20 - ئەسىردىكى ئەڭ نادان مىللەت! دۇنيادا بۇ جەھەتتە بىزنى بېسىپ چۈشىدىغان مىللەت يوق. بىز ئۆزىمىزنىڭ بۇ خىل ھالىتىنى ئېتىراپ قىلمىساق پاكىت بىزنى ماگدامدا بىرمات قىلىدۇ. قاراڭ، فرانسىيىلىك مەشھۇر ئوتتۇرا ئاسىياشۇناس، تارىخچى گرانسىرت 1930 - يىللىرى يازغان «يايلاق ئىمپېرىيىلىرى» ناملىق كىتابىدا قەدىمكى ئۇيغۇرلار ئۈستىدە توختىلىپ، «ئۇيغۇرلار تۈركىي خەلقلەرنى مەدەنىيەت دەۋرىگە باشلاپ كىرگەن»، «ئۇيغۇرلار باشقا تۈرك - موڭغۇل خەلقلىرى ئىچىدە ئەڭ ئىلغار خەلق بولۇپ، چىڭگىزخان دەۋرىگە كەلگەندىمۇ ئۇلار يەنىلا تەربىيىلىگۈچىلەردىن ئىدى» دەپ يازغان. ئەپسۇسكى، بىز ئۇيغۇرلار دەل شۇ 30 - يىللىرى «ئۇيغۇر» دېگەن مىللەت نامىمىزنى ئەسلىگە كەلتۈرۈش ھەركىتىنى ۋە مەمتىلى تەۋپىق ئەپەندىنىڭ مەرىپەت بايرىقى ئاستىدا ئاقارتىش ئىشىنى ئېلىپ بېرىۋاتاتتۇق. ئوتتۇرا ئەسىردە باشقىلارغا مەدەنىيەت ئۇستازى بولغان بۇ مىللەت بۈگۈنگە كەلگەندە «ئۇيغۇر» دېگەن نامىنىمۇ ئۇنتۇپ، ئۆزىنىڭ ساۋادىنى چىقىرىشنىڭ ھەلەكچىلىكىدە قالغانىدى!

1960 - يىللىرى ئامېرىكىلىق تەتقىقاتچى دېنىس سىنور «ئىچكى قۇرۇقلۇق ئاسىيا» ناملىق ئەسىرىنى يېزىپ ئۇيغۇرلارنى «قوچۇ ئۇيغۇر خانلىقى دەۋرىدە ئۇلار مەركىزىي ياۋروپا ئاسىيادا ئوتتۇرا ئەسىردە بولۇپ باقمىغان تۇرمۇش سەۋىيىسىدىن بەھرىمەن بولغان»، «تۈرك تىلىدا سۆزلىشىدىغان مۇسۇلمان بولمىغان خەلقلەر ئىچىدە ھېچقايسىسى ئۇيغۇرلار يەتكەن مەدەنىيەت دەرىجىسىگە يېتىپ باقمىغان» دەپ يازغان بولسا، شۇ 60 - يىللاردا بۇ ئۇيغۇرلار ئۆزلىرىنىڭ بىلىمى، ئەقلى، ئېتىقادى، غۇرۇرى بار بارلىق ئەزىمەتلىرىنى بىر - بىرلەپ تۇتۇپ، بولۇشىغا دۇمبالاپ، ئىت ئېشەكتىن بەتتەر خار قىلىپ، پرولېتارىياتنىڭ پولات مۇشتۇمىنىڭ تەمىنى تېتىتىۋاتاتتى ...!

ھاياتى سىرلىرىنى بىلىدىغان بارلىق مۇتەپەككۇرلار، خۇددى ئوتتۇشۇپ قالغاندەك «ئىنسان ئۈچۈن نادانلىقتىن، بىلىمسىزلىكتىن چوڭ ئاپەت بولمايدۇ» دەپ ئېيتىشقان. بىزنىڭ بۇ تەپسە تەۋرىمەيدىغان ئەبگا مىللىتىمىز ھەممە خەق ئۆز تەقدىرى ئۈستىدە تۈشمۇ تۈشتىن ئىزدىنىۋاتقان ۋە داۋاملىق ئىزدىنىۋاتقان بۇ 20 - ئەسىردە نادانلىقتىن ئىبارەت بۇ رەھىمسىز ئاپەتنىڭ قارا پاتقىقىغا گەدىنىگىچە پاتقان ھالدا

ئۇنى ئەخمەق قىلىپ «سېنى ئۆلتۈرەي دېسەم قولۇم بارمايدۇ، ئۆلتۈرمەي دېسەم خاننىڭ ئۆلۈمگە بۇيرىغان خېتىنى ئېلىپ كەپسەن» دەپ ئالدىسا، «خاننىڭ ئالدىدا يەرگە قاراپ قالما، ئىككىلەنمەي مېنى ئۆلتۈرگىن» دەپ ئۆزىنىڭ بىگۇناھ ئۆلۈمىگە قۇللارچە رازىمەنلىك بىلدۈرىدىغۇ؟ ياق مېنىڭ گۇناھىم يوق، مېنىڭ خۇدا بەرگەن ياشاش ھوقۇقۇم بار، مەن سېنىڭ خالىساڭ ئۆلتۈرىدىغان، خالىساڭ ياشىتىدىغان كۈچۈكۈڭ ئەمەس، دەپ ئۆز ئەركىنلىكى ئۈچۈن ئىسيان كۆتۈرۈپ، چوقان سالمايدىغۇ؟ مۇشۇغۇ بىزنىڭ مىللىي قەھرىمانىمىز؟! تىللاردا داستان قىلىدىغان نوچىمىز؟! بۇ ئەڭ ئاددىي قول، ئەڭ ئىتائەتمەن مۇناپىقمۇ ياكى ئەزىزانە قەشقەردىن چىققان نوچىمۇ؟! بىز مۇشۇنداق بىر ئادەمنى ئالىي مەكتەپنىڭ دەرسلىكلىرىگە «مىللىي قەھرىمان» دەپ كىرگۈزۈپ، ھازىرمۇ تېخى كاپشىپ ئۆتتۈۋاتىمىز. رادىئو - تېلېۋىزورلاردا ئۇنىڭ شەنىگە ناخشا - قوشاق توقۇۋاتىمىز ...

ھەي ... بىزنىڭ نادانلىقىمىز، ئەقىلسىزلىكىمىز، بىلىمسىزلىكىمىز! ئابدۇقادىر داموللام بىلەن مەمتىلى تەۋپىقتەك ئۇلۇغ مىللەتپەرۋەر زاتلىرىمىزنىڭ ئەسەرلىرىنى كىتاب قىلىپ نەشر قىلىشنى ئويلاشمىدۇق، ئەمما تىپىچان ئېلىيېۋنىڭ خەت - چەكلىرىنىمۇ تىرىپ - تۇشەپ كىتاب قىلىپ نەشر قىلدۇق. بىر پارچىمۇ شېئىرى خەقنىڭ ئېسىدە يوق ئەلقەم ئەختەمدەك قۇرۇق قەسىدىچى شائىرلارنىڭ تۇغۇلغان كۈنىنى خاتىرىلەپ تون كىيدۈردۇق، ئەمما نىزامىدىن ھۈسەيىندەك ئىمانى ئەركەك قەلەمكەشلىرىمىزنى توپا بېسىپ قېلىۋاتسا پەرۋا قىلمىدۇق. ئۇيغۇر كىتابخانلىرىنى ئەدەبىياتتىن زېرىكتۈرۈشكە ئالاھىدە تۆھپە قوشقان، سولچىل ئەدەبىياتنىڭ بايراقدارى بولمىش قەيۇم تۇردىدەك يازغۇچىلىرىمىزنىڭ «قىزىل تاغ چىراغلىرى» دېگەن كىتابىنى قايتا نەشر قىلىشنىڭ تارىخىي ئەھمىيىتىنى كاسلداپ چۈشەندۈرۈپ قايتا نەشر قىلدۇق، ئەمما، ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەتئىمىندەك ئۇلۇغ ئالىم «ئۇيغۇر پەلسەپە تارىخى» دەپ كىتاب يېزىپ بەرسە «تىراژى ئاز» دەپ مەكتەپمۇ مەكتەپ سوكۇلداتتۇق. «بېرىۋاتقان باھايىمىز مۇۋاپىقمۇ - ئەمەسمۇ» دەپ ئويلىماستىن، ساقلىنىڭ ئاقلىقىغا قاراپلا «فۇزۇلى ۋە ئۇنىڭ ئىجادىيەت يولى» دېگەن تونۇشتۇرۇش ماقالىسىدىن باشقا بىر

بىر چەتكە قايرىپ قويۇپ مىللەت ئۈچۈن تەتقىقات بىلەن شۇغۇللانسا «ئادەم بولغاندەكمۇ توي - تۆكۈنلەرگە بارمىسا بولامدۇ؟» دەپ ئۇنى ئەيىبلەپ ئۆزىمىزنىڭ كۈننى ھارام ئۆتكۈزۈۋاتقانلىقىمىزنى ئويلىماي ھاماقەتلەرنى كۈشكۈرتۈپ ئۇنى ئالدى - كەينىدىن ھاقارەتلەتكۈزدۇق. ئۆزىمىزنىڭ بىرەر نەشرىيات ياكى گېزىت - ژۇرنالدا ئېگىپ قالغان چوڭ - موچىنىڭ سىپچىلىك ھوقۇقىمىزنى ئۇنىڭ ئالىملىقىدىن ئالىي بىلىپ بىزگە يېلىنمىغۇچە ئەسەرلىرىنى يېقىن يولاتمىدۇق. ئۇنىڭغا ھەسەت قىلىپ كېچە - كۈندۈز پۈچىلىنىدىغان ئەۋلىيە ئەزىمەلەرنىڭ كۆڭلىنى خۇش قىلىپ، شۇلارنىڭ نەزىرىگە نائىل بولۇش ئۈچۈن بۇ ئالىمنى قاغىدەك چوقۇدۇق. جەمئىيەتتە بىرەر يامان گەپ تارقالسا دەرھال ئۇنى شۇ ئىشنىڭ ئىگىسى قىلدۇق. ئۇنىڭ قىلغان ياخشى ئىشلىرىنى بىلىپ تۇرۇپ بىلمەسكە، كۆرۈپ تۇرۇپ كۆرمەسكە سالدۇق. ئۇ ئوغلىنى ئۆيلەمەك بولۇپ ئۆيمۇ ئۆي باغاق تارقاتسا شۇنىڭغىمۇ چىدىيالماستىن بىز ئۇنىڭ كەينىدىن ئۆيمۇ ئۆي كىرىپ «ئۇنىڭ تويىغا بارماڭلار» دەپ گەپ تارقاتتۇق. قان تۈكۈرۈپ قىينىلىپ ئەسەر يېزىپ، مەتبۇئاتلارغا نەچچە ئون قېتىملاپ قاتراپ كىتاب چىقىرىپ ئازغىنە قەلەم ھەققى ئېرىشسە «شۇنچە قەلەم ھەققى ئېلىپ تۇرۇپ، بىرەر ئادەمنى چاقىرىپ مېھمان قىلمايمۇ دېمەيدۇ» دەپ ھارام تامادا كۆيۈپ ئۇنى تىللىدۇق. ئۇ يازغان ئىلمىي ئەسەرلەرنى نەچچە ئونىمىز بىرلەشسەكمۇ يازالمايدىغانلىقىمىزنى بىلىپ تۇرۇپ، يەنە ئۇنى سۆكتۇق. «ھەقىقەت ئۈستىدە ئىزدىنىش ھەقىقىي تەتقىقاتچىنىڭ بۇرچى» دەپ ماقالە يېزىپ بىزگە خانقا ئېشىدا ساخاۋەتچى بولۇۋېلىپ مۇرىت توپلاپ، ئىلىم ساھەسىگە نومۇس كەلتۈرىدىغان ئەسەرلەرنى يېزىپ ئالىملىرىمىزغا باش بولۇۋالغان بىر ئىلىم

ھارام قىلىپ تۇغۇلغانىغا تويغۇزۇپ ئۇ دۇنياغا ئۇزاتتۇق...

بىر تەڭدىشى يوق ئالىمىمىز ئۆلۈپ كەتسە بىز نېمە ئىش قىلدۇق؟ ھەر بايرام كەلسە يۈزلەپ شېئىر يازىدىغان شائىرلىرىمىزنىڭ بىرەرسىمۇ مەرسىيە يازمىدىغۇ؟ ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەتئىمىننىڭ ئەسەرلىرىنى سېغىن كالىنى ساغقاندەك سېغىپ سەمرىگەن تەتقىقاتچىلىرىمىز بىرەر ئەسلىمە يازمىدىغۇ؟ قىچىشقاقنىڭ دورىسىنى يىللاپ ئېلان قىلىپ ھارمايدىغان رادىئو - تېلېۋىزورلىرىمىز بىرەر پارچىمۇ خەۋەر بەرمىدىغۇ؟ بىر ئادەمنىڭ خىزمەت كىنىشكىسى يوقتۇپ كەتسە ئالقانچىلىك يەرگە ئېلان بېرىدىغان «ئۈرۈمچى كەچلىك گېزىتى» بارماقچىلىك يەرگە كاۋاك چالمىسى قاتاردا كىچىككىنە خەۋەر بېرىپ قويدىغۇ؟ ئەجىبا بىزدە ئالىم شۇنچە كۆپمۇ؟ ئەتىۋارى يوقمۇ؟ بىر نازىر ئۆلۈپ كەتسە «ئورنىغا مەن بار» دەپ مەيدىسىگە مۇشتلاپ چىقىدىغان ئادەمدىن كۆرمىگى چىقىدۇ، قېنى «ئابدۇشۇكۇر مۇھەممەتئىمىننىڭ ئالىملىق ئورنىغا مەن تەييار» دەپ ئوتتۇرىغا چىقىدىغان بىرەر ئەزىمەت بارمۇ؟ شۇ ھالىمىزغا ئاشۇ ئۇلۇغ ئالىمنى نېمانچە ھاقارەتلىگەندۇق؟ نېمانچە ئازابلىغاندۇق؟! بىزدەك ئەزىزلەشكە ئەڭ ئەرزىيدىغان ئادەمنى خارلايدىغان نادان خەلق باشقا جايلاردىن تېپىلمىسا كېرەك.

شۇ ھېكمەت، شۇ سىر ئېسىمىزدە بولسۇنكى، ئەيسا كرېستقا مىخلانغاندا، مەنسۇر ھەللاجى، شاھ مەشرەپلەر دارغا ئېسىلغاندا، ئابدۇقادىر داموللا، تەۋپىق ئەپەندىلەر قان ئىچىگە غەرق بولغاندا ھەرگىزمۇ ئۆزلىرىنىڭ بەختسىز ئۆلۈمىدىن ئۆكۈنۈپ پۇشايمان قىلغان ئەمەس، بەلكى ھەقىقەتنى تونۇپ يېتەلمىگەن خەلقنىڭ نادانلىقىغا ئېچىنىشىپ ھەسرەت چەككەن ...

پەلەك بىزنىمۇ ئەقلىنىڭ بۇرچىدا ياشىتىپ باقار. ئاق - قارىنى پەرق ئېتىشنى ئۆگىنىۋالارمىز. بۇ بەختسىز ئالىمىمىزنىڭ ئۆلۈمى ئۆزىگە خاس ئۇلۇغ مەنا بىلەن بىزنى ئەقىلگە ئۈندەيدىغان، نادانلىقتىن ئويغىتىدىغان، قېرىنداشلارچە ئۆتۈشكە دالالەت قىلىدىغان خاسىيەتلىك كولدۇرما بولۇپ قالسا ئەجەب ئەمەس!

بۇ بەتتىكى ئەسەرلەردىكى كۆز قاراش ۋە مىزز - لىبارلەر گېزىتىمىزگە ۋەكىللىك قىلمايدۇ

(59 - سان)

ئادرېس: ئۈرۈمچى شەھىرى «شەرق شامىلى» يولى 8 - قورۇ. تېلېفون نومۇرى: 2817039. گېزىت نەشر ھوقۇقى گۇۋاھنامە نومۇرى: 120. پارچە باھاسى 22.0 يۈەن. پوچتا نومۇرى: 830002. «ئىشچىلار ۋاقىت گېزىتى» باسما زاۋۇتى لازېر نۇرى مەتبەسىدە بېسىلدى